

**Annotationes et antitheses Joannis Cochläei, in quædam
scripta, & Propositiones Collocutorum Wittenbergensium. :
opposita iuxta seposita magis elucescunt.**

<https://hdl.handle.net/1874/423529>

5

ANNOTATIONES
ET ANTITHESES

Ioannis Cochläi, In quædam scripta, &
Propositiones Collocutorum Vuit-
tenbergenſium.

OPPOSITA IUXTA SE
posita magis elucescunt.

INGOLSTADII EXCVDEBAT
Alexander Vuciffenhorn.

Cum gratia & Priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

M. D. XLVI.

ANNOTATIO
NEB ET ALIIS

... in ...
...
...

...
...

...
...

...

M. D. XXXI.

2

REVERENDIS.
IN CHRISTO PATRI AC

Domino, Domino Ioanni Morono S. R. E.

Cardinali, Sedis Apostolicæ legato

Bonomensi, Episcopo Mutinensi

&c. Ioh. Cochleus.

S. P. D.

Reuerendissime in Christo Pater, ac Domine, Patrone Colendiss. Cum non sit alius, ex omnibus S. Ro. Ecclesiæ Proceribus, & ex purpurato Sedis Apostolicæ senatu, cui ego familiariter intus (quod aiunt) & in cute sim notior, quam esse me arbitror Reuerendiss. Domini nationi & Amplitudini tuæ, quæ paruitatem meam gratiosè ubique in familiarem noticiam, & conuersationem admisit, Viennæ, Pragæ, Budissinæ, Hagenoiæ, Vuormaciæ, & Ratisbone, quando Nuncij Apostolici cum potestate, Legati de latere, apud Sereniss. Regem Romanorum &c. Clementiss. Dominum meum, tangebatur officio, ac probe nouit, quo ego semper fuerim animo pro asserenda contra reprobâ hæreticorum dogmata, & fide Catholica, & S. Ro. Ecclesiæ, Sedisque Apostolicæ autoritate, A qua sane dependet non solum pax totius Ecclesiæ, sacrique Ro. Imperij tranquillitas, uerum etiam sempiterna salus animarum.

Sic enim ait ad Damasum Papam S. Hieronymus, *Verba S. Hieronymi.*
ego nullum præmium nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, Id est, Cathedræ Petri, communionem confocior, Su-

AA ij per il.

per illam petram adificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est, si quis in arca Noæ non fuerit, peribit, regnante diluuiio. Quicumque tecum non colligit, spargit, Hoc est, Qui Christi non est, Antichristi est. Et ad eundem in alia epistola. Ego (inquit) interim clamito, si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est. Et in tractatu contra Luciferianos idem Hiero. sic ait. Ecclesiæ salus in summi sacerdotis dignitate ac ueneratione consistit, cui si non exors quædam, & ab omnibus eminens detur potestas, tot in Ecclesijs efficiuntur schismata, quot sacerdotes.

Quanta perditio animarum.

Hæc terribilia tanti doctoris uerba semper sonant ac tonant in auribus meis, sollicitumque ac tristem me reddunt, dum consydero, quot Milia animarum in Germania atque etiam in nonnullis Regnis, & prouincijs Aquilonaribus per nefaria hæreticorum schismata, quibus a communione, & obedientia Sedis Apostolicæ abstrahuntur, & seperantur tam multi populi, Et ira Dei in patriam prouocatur per impia, & blasphemia in summum Pontificem, & sacerdotem Dei, Vicariumque Christi, & supremum atque Vniuersalem in terris pastorem animarum, conuicia, mendaciaque, & calumnias hæreticorum, Cum quibus tamdiu frustra per uarios Imperij Conuentus, Tractatusque, & Colloquia clementer ac benigne agitur, Ex quibus illi nihilo meliores aut tractabiliores fiunt, sed proterutores indies magisque rebelles & obstinati redduntur.

Causæ tristitiae.

Id quod R. D. tua probe per longam experientiam compertum habet, ac meminisse potest, quid causa dixerim ei, quando Ratisbonæ aliquando ex me interrogaret, cur tam tristis essem atque ita macilentus apparerem,

rem, quasi tabesceret in me anima mea. Certe non absque causa sic tristabar, Videbam enim uana diuturni colloquii expectatione tempus rerum bene gerendarum male amitti, & Cæs. Maiestati in Africa, & Regiæ Maiestati in Ungaria, atque interim hæreticos uenena sua Indies latius per Germaniam diffundere, pluresque populos in fide, & obedientia subuere, Dum nihil omnino fructuose per colloquium illud ageretur, Spargebant aduersarij uarios in publicum libellos, & post peractum Colloquium quædam scripta circa fidei articulos superba præsumptione, uelut censoria autoritate proponebant, ac ipsimet Cæs. Maiest. offerre audebant, tanquam sacrosancta, & prorsus Euangelica, ac omnibus acceptanda.

Ego, cum doctiss. Theologus noster D. Io. Eckius claræ memoriæ eo tempore graui teneretur febre, priuatim, et ex tempore, scripsi tunc Annotationes, & Antitheses quædam, sed cum non esset mihi illic ulla tunc adendi oportunitas, uisum est mihi eas nunc, quando rursus illic peragendum est colloquium, in lucem euulgare, ut uideant Catholicici, quam facile sit, nugacibus aduersariorum commentis ex sancta scriptura antidota opponere, quibus Catholicæ fidei ueritas confirmetur. Quoniam uero nihil literarum toto hoc Quinquennio a R. D. tua recepi, nec satis scio, an meæ, quas priuatim mihi ad manus tuas peruenerunt, nec ne, uisum est mihi, hunc libellum Celsitudini tuæ dedicare, si forte publica editio facilius ad manus tuas peruenerit, quam Epistola priuata, Ne uidear tuæ erga me gratiæ ac beneficentiæ prorsus immemor, & per uitium (quod absit) ingratitudinis oblitus.

Boni precor consulat hoc meum obseruantia studium R. D. tua, & sibi persuadeat, mihi nunquam etiam, ad al-

tare dei stanti, in tremendis mysterijs, & agni immaculati
oblationibus, sui memoriam excidere, quantumuis impu-
gnent ac blasphement Missas aduersarij nostri, Quibus sa-
ne meliorem precor, & opto mentem, ut cogitent, unde ex-
ciderint, agantq; poenitentiam de tantis malis quæ impia
rebellione sua in patriam, & Imperium inuexerunt. Bene
ualeat Amplitudo tua Reuerendiss. Domine, cum
tota familia sua, ac memor sit (ut facit) Germa-
niæ in bonum, Ex Eystet ciuitate, Quar-
to Nonas Decembris M.

D. XLV.

RESPONSIO

4
RESPONSIO IO.
COCHLÆI IN DVAS

Præfationes Phil. Melanchthonis, super
acta Colloquij Ratisbonensis.

PHILIPPVS MELANCHTHON

libello, quem Acta in conuentu Ratisbonensi
inſcripſit, duas adiecit præfationes, unam libro
à Cæſ. Maieſtate oblato, alteram Annotationis
bus quas ipſe, & complices eius contra quos
dam illius libri articulos poſuerunt, Diſſerit in
utraq; de Eccleſia, quam ſuæ arrogat, & noſtrę

abrogat parti, licet non ignoret, quam ſuperbe reiecerit Eccleſiæ
autoritatem Lutherus iam olim, quando nobis Catholicis inſulſ
ans, & de uerbo Dei ſeſe iactans, docebat ſuos contemnere has
uoces, Eccleſia Eccleſia Eccleſia. Concilia Concilia Cõcilia, Patres
Patres Patres, Et fatetur ipſe Philippus, Lutherum fuiſſe unum, qui
nouæ huius Eccleſiæ autor eſt, Eccleſia autem Chriſti uera, non à
Luthero, ſed à Chriſto inchoata eſt, & ante Lutherum tot ſeculis
Chriſtum coluit.

Luth. de abſ
rogãda miſſ
ſa.

Quam imprudenter itaq; iactiter, toramq; ſectam ſuam accuſet,
ac proprio iudicio condemnet, ex ipſiusmet uerbis, quæ in poſter
riore habentur præfatione, prudēs lector facile intelligit. Sic enim
ait. Si enim adſenſi eſſemus (inquit) non licere priuatis, aut paucio
ribus, diſſentire à ſuperioribus ac pluribus, iam noſtra uoce, & noſ
tris ſuffragijs nos ipſos condemnaiſſemus, Cur enim Lutherus
unus errores Pontificum, & Scholarum attingere auſus eſt? Cur
noſtrę Eccleſiæ cum ſequuntur, ac non potius tot ſeculorum, Põs
tificum, & Scholarum conſenſum? Hæc ipſe Phil. Quomodo au
tem excuſat, ac defendit, quod Lutherus ita diſſentire auſus eſt à
conſenſu tot ſeculorum Pontificumq; & Scholarum?

Imprudens
iactantia.
L. i.

Dicat nobis, ſi poteſt, ubi ante Lutherum uera fuerit Eccleſia
Chriſti. Si ergo laudat Lutherum, quod à Pontificibus, & Scholis
Concilijsq; poſt tot ſæculorum publicum conſenſum, unus ipſe
diſſentire

Eccleſia ano
te Lutherū.

In Priorem Philippi Præfationem

dissentire ausus est, Cur reprehendit Anabaptistas, & Suermeros, quod à Luthero, cuius Ecclesiæ (ut ipse uocat) uix Quinq; aut sex annos durauerant, dissentire ausi sunt? Cur tacet de Zuinglianis, qui uehementer acerbis, & in publicum euulgatis disputationibus à Luthero dissentire non uerentur? An non est imprudenti hoc suo iudicio iniquissimus acceptor personarum, & sectæ suæ proditor atq; condemnator? Tacet de Zuinglianis, qui Lutherum primo secuti sunt, & paulo post non solum deseruerunt, sed etiam acriter æditis libris impugnaverunt, Queritur autem de nobis Catholicis, qui Luthero nunquam adhæsimus, sed rebellem, & pertinacem eius dissensionem semper reprobauimus, quam & multipliciter ex proprijs eius uerbis redarguimus.

Dissentire à Luthero. Dicat ergo nobis causam, si potest, Cur licere debeat Luthero ita dissentire à tot sæculorum omniumq; Christianæ religionis Nationum publico consensu, Licere autem non debeat pari ratione Zuinglianis à Luthero, & Anabaptistis à Luthero pariter, et Zuinglio, dissentire, præsertim cum palam sit omnibus, quam sæpe ac uariis dissentiat idem Lutherus à semetipso, Id quod Clichtouei Antilutherus, Antilogiæ, Io. Fabri, claræ memoriæ Episcopi quondam Vienensis, & Septiceps Lutherus meus, ex proprijs eius uerbis in perinultis articulis clare demonstrant, & conuincunt. Quid, quod in ipsa Vuittenberga non pauci reperti sunt, qui à Luthero palam dissenserunt.

Carolstadtus. Si iudice Philippo licuit Luthero in tam multis articulis dissentire à Papa, superiore suo (cui multiplici Iuramento erat obstrictus) & à synodis Generalibus Catholicam Ecclesiam representantibus, Cur miser Carolstadius à Luthero uel in paucis dissentiens, expulsus, & proscriptus fuit, cum esset Luthero nihilo inferior nisi quod obtusioris erat ingenij, quem Lutherus paulo antea ipsum libimet prætulisset? Cur egregie doctus uir Georgius Vuicelius duro carceri mancipatus fuit, quando ex S. Patrum lectione melius eruditus, depræhensis Lutheri erroribus, ab eo dissentire cepit? Quid contigit Vuittenberge Poetæ Lemnio, quid Antinomis, quid Ioanni Agricolæ, quid alijs plerisque haud indoctis uiris, qui uel in modico à Luthero dissentire cœperunt?

Dissensioes inter Luth. & Phil. An non dissensit ab eodem aliquando ipsemet Philippus? Non ut ipse, quid scripserit nonnullis Poloniæ Episcopis, quid Illustri Principi Electori scæ. re. Ioachimo Marchioni Electori Patri, quid Augustæ

Augustæ in Comitibus Cardinali Campegio legato, uiro semper
 eterna memoria digno, quid præter alios doctis in Italia, & Gal-
 lia uiris, quos fraude simulationis, & uasfricie blandiciarum sen-
 tentiæque inconstantia egregie decepit. Nam & ipse ualde insta-
 bilis est in suis opinionibus, Quemadmodum perspicue depræ-
 henditur in eius Locis communibus, & in annotationibus super
 epistolam Pauli, ut de reliquis scriptis eius taceam, Vsq; adeo
 namque dissentiunt ab inuicem prior, & posterior æditiones eius
 modi scriptorum eius, ut lector possit haud immerito suspicari,
 contrarios fuisse eorum librorum autores, Cumque Lutherus prio-
 res eius in Paulum annotationes supra omnium S. Patrum com-
 mentarios longissime extulisset uanissima impudentia, adeo ut is-
 plium Philippum Paulo uel æquaret uel certe præ omnibus pro-
 ximum esse diceret; ipse tamen Philippus ita prætulit postero-
 res annotationes suas, ut priores negaret esse suas, quamuis eas
 publice toti auditorio dictasset.

Inconstan-
 tia Phil.

Cum sint igitur homines in doctrina ualde lubrici, et inconstan-
 tes, ambo, Lutherus (inquam) & Philippus eius, non uerentur
 tamen Catholicæ Ecclesiæ (quæ est ueritatis basis, & columna Ec-
 clesiæ, & Ro. Ecclesiæ tot seculis in fide consentiunt, illudque Sectæ
 Lutheri (quæ nondum 30. annos habet) cæco superbiæ suæ iu-
 dicio arrogare, & speciosissima quæque nomina isti sectæ suæ uen-
 dicare, Verbi gratia, Regnum Dei, Donum Dei, Euangelium, lucē
 Euangelij, cælestem doctrinam &c. Catholicis uero imputare tur-
 pissima quæque uocabula, Habeant (inquit) sibi suam Dædale-
 am domum, regna, iniustas leges, superstitiosos cultus Idoloma-
 ritas, aucria pecuniæ, Luxum, Quid attinet a nobis perere ear-
 um rerum adprobationem? Et in fine posterioris præfationis
 suæ, quasi patriæ per sectas tot periculis, & incommodis abnoxie
 factæ condoleat, sic ait, Video quid dissensio noceat patriæ, & do-
 leo eorum, qui communi animo defendere patriam debebant, uo-
 luntates distractas esse, sed non minus doleo, conferri causam
 omnium calamitatum in hoc donum Dei, uidelicet in Euange-
 lij lucem, cum reuera aliæ sint odiorum causæ, Hæc ibi, Quoniã
 uero longum tædiosumque foret, singula ambarum præfationum
 (quæ nullam ueritatis curam aut respectum, sed solummodo uer-
 borum Phaleras & fucos præferunt) uerba desumere, ad pauca
 BB breuiter

Nomen Ca-
 tholicæ Ec-
 clesiæ.
 Vanitas ar-
 rogantiæ,

L. iij.

In Priorem Philippi Præfationem

breuiter excerpta respondere est animus, ut certius ac citius uide-
re queat lector, quid super hīs iudicare debeat.

Philippus.

A. ij.

I. Et si semper Ecclesia non leuibus certaminibus, et rerum
nis exercetur, tamen in hac postrema ætate durissime
quassatur. Nunquam tot ac tam sæua genera calamita-
tum concurrerunt.

Cochleus.
Fœlix ante
Lutherum
in fide Vna
nimitas.

Vastitas à
sectis inue-
sta.

Ita prædixit nobis ipse Dominus, Ioh. xvi. Hæc (inquit) los
cutus sum uobis, ut in me pacem habeatis, In mundo preliu-
ram habebitis, sed confidite. Ego uici mundum, Bonam profes-
sionem habebamus pacem in Christo, ante XXX. annos, quare
Lutheri nomen, quare
non dum erat nobis notum Lutheri nomen, quia & inter nos
& cum alijs Christianæ religionis Nationibus in fide, & religio-
ne unanimes eramus, id ipsum dicentes & sentientes omnes, quod
dixerant ac fenserant ante nos pī maiores nostri, & erat fœlicis-
ter multitudinis credentium cor unum, & anima una. Hanc us-
nitatem dirupit primū Lutherus, Deinde audaciam eius,
dum impunita maneret, alij secuti, tot tamque diuersas perditio-
nis sectas introduxerunt, Quibus durius afflicta, & uastata est
iam supra XXV. annos perpetuo misera Germania, tot euerfis
ac desolatis Deo consecratis domibus, Templis & Monasterijs,
ut in ipsa Constantinopoli, Regia nunc sede Turcarum, plures
reperiantur hodie Christianorum sacerdotes ac Monachi, qui
Deum & saluatorem nostrum Iesum Christum die noctuque
laudant ac deuote colunt, quam reperiri queant in plerisque ma-
gnis Germaniæ ciuitatibus, In quibus totæ noctes à Dei lau-
dibus nunc mutæ sunt. Horum autem malorum non Ro. Pons-
tifices sed Lutherus, & alij nouarum sectarum autores, causas
præbuerunt.

A. ij. Phil.

II.

Coc.

Multis seculis pene prorsus extincta Euangelij luce,
magnæ in Ecclesijs tenebræ fuerunt, & grassatæ sunt non
leues Idolomania. Has defenderunt Pontifices, Episcopi
& eorum satellites.

Blasphemum est dicere, uel uno die (ne dicam multis seculis
lis, ut dicit hic Philippus) extinctam fuisse in Ecclesia Catholica
ca Evans

ea Evangelij lucem, quia manifeste repugnat sacrosanctis Christi promissionibus, Ipse enim cum sit uera lux mundi, dixit, Ego ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Item. Et ego rogabo patrem & alium paraclitum dabit uobis, ut maneat uobiscum in aeternum, Spiritum ueritatis, Et ad hunc recte ac pie dicit Ecclesia, O lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium, Caeterum Idolomanias Ecclesia nullas habet, nec ullas defendunt Pontifices & Episcopi, multas autem & graues introduxerunt nouae sectae, De quibus forsitan paulo post non nihil dicitur, ubi de Eucharistia dicendi locus erit.

Christus uult pios bellatores defendere Ecclesias, potest, leges, disciplinam, aduersus Turcicum furorem. Sed ut est infirma & dissipata uera Ecclesia, ita segnitius praeliatur.

Blasphemum & hoc est, dicere ueram Ecclesiam infirmam, & dissipatam. Blasphemantur enim per hoc uerba spiritus sancti, qui de Ecclesia uera in Canticis sic ait, Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Hierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata, Item una est columba mea, perfecta mea. Si est ergo sic terribilis, quomodo infirma? Si una, quomodo dissipata? Sed rectius dicimus nos, quando in altari sacra eleuantur hostia (quam nunc barbarissime blasphemant, & Mamaluchice abnegant nouae sectae) Aue uiuens hostia, ueritas & uita, In qua sacrificia cuncta sunt finita, per te patri gloria datur infinita, per te stat Ecclesia iugiter munita. Quomodo autem in nouis sectis defendantur nunc Ecclesiae, legesque, & disciplina, ex factis earum nobis nimis notum est Prohdolor, & compertum, tor dirutis templis & Monasterijs legibusque & Imperialis Cameræ Iuribus & sententijs concutatis, populisque multis abiecto Dei timore, ad omnem luxum pompamque superbiae, & licentiam dissolute inclinatis.

Sed Imperator Carolus parci uoluit patriae, & ut iustitiam non stastico more diiudicaretur controuersia dogmatum, iussit ut sit cogi Synodos. Sed Pontifices uident, si pijs, & doctis

In Priorem Philippi Praefationem

concedant sententiae dicendae libertatem, regnum & opes
uenire in discrimen.

Coc. Imperator. Synodus. Quam pius est Imperator noster, & erga religionem Catholicam & erga patriam nostram, tam religiose infestus est impijs haeresion, & seditionum incitatoribus & nouarum sectarum propugnatoribus, in regnis & prouincijs ubiq; suis, Et pie quidem procurauit iam pridem cogi Synodos a Ro. Pontifice. Nemo autem contumacius recusauit ad synodos uenire quam Lutherus, & complices sui, sicut ex scriptis eorum in publicum euulgatis manifeste constat, Nec ulli mortalium iniquius detrahunt Synodorum auctoritati quam faciunt Lutherus, Philippus iste & Bucerus. Nullum sane est regno & opibus periculum a Synodis, sed a sectis, quae & Imperij statum seditiose conturbant ac diuidunt, & Ecclesiasticorum opes sacrilega rapacitate diripiunt, ac rotas deuorare cupiunt.

A. iij. Phil. V. Magna profecto est impietas, obliuisci homines tot saeculorum delicta, & accusare Euangelium, accusare Deum, qui ne funditus periret Ecclesia, pro sua immensa clementia, rursus accendit doctrinam salutarem, quam constat ne extinctam fuisse, De hoc tanto munere ingrati homines uno conqueruntur, Hoc iubent nos abijcere, ut patria desendi possit;

Coc. Impietas. At longe maior est impietas, in tranquillum Ecclesiae statum immittere tam turbulentas, et iam olim antiquitus damnatas hereses, Et adhuc multo maior est ea impietas, qua indoctis Laicis a sceleratis Apostatis, Luthero & Bucero eorumq; complicitibus, tam nefaria, seditiosa & antea in priscis, & barbaris haereticis (uerbi gratia, Leonistis, Pighardis, Dulcinistis, Vuiclephitis, Taboristis &c.) persaepe damnata haereticae fraudis, & prauitatis dogmata, pro salutari atq; caelesti doctrina, proque uero Christi Euangelio uenditantur, per quae tot corruptiones ueteris disciplinae & antiquae deuotionis in patriam introductae sunt, quibus male durare nunquam poterit, Tum quod ira Dei semper super incredulos, & perfidos permanebit, Tum quod sectae inter se diuersae pacem,

Dogmata
Luth. ab an-
tiquis hereti-
cis mutuata.

pacem, & unitatem neq; secum neq; nobiscum habere poterunt. Expedi igitur, & ad patriæ Imperijq; pacem, & tranquillitatem reparandam summe necessarium est, istas sæculi nostri sectas, non Euangelij lucem, funditus extingui ac eradicari, sicut foeliciter extinctæ sunt hæreses Leonistarum, & Vuiclephitarum, à quibus istæ sua mutuata sunt dogmata.

Sed in hac uita Ecclesia premitur tyrannicis iudicijs, Vi A. iij. Phil. VI. ram, corpora, fortunas, pro communi tràquillitate magno animo adducit in discrimen, sed abijcere ueritatem non potest.

Premitur quidem Ecclesia tyrannicis iudicijs, sed non à Catho- Coc. licis Regibus, & Principibus, qui memores sunt exemplorū Con A quib. pre mitur Eccle sia. stantini, Theodosij, Caroli Magni, S. Henrici, Imperatorum, atq; Ferdinandi, & Elizabethæ Hispaniarum regum, ad seruiendum Deo in timore, Non à talibus inquam tyrannice premitur, sed à Turcis, & Tartaris, atq; ab ijs Principibus Regibusq; & Magistratibus, qui fraude Apostatarum circumuenti, praua etiam antiquorum hæreticorum dogmata pro Euangelio acceptant, uicq; & proscriptionibus subditos suos ad ea acceptanda cogunt, & armata manu ea non solum defendere sed etiam ampliare ac in orbem dilatare satagunt.

Sed si quis putat sanari hoc malum fucosis conciliationi A. iij. Phil. VII. bus dogmatum, longe fallitur, Qualia autem sint inuolutura, passim sparsa in librum, prudens lector facile agnoscet. Neqtamen impedio, si quem delectant hæc Vlysea artificia, quo minus fruatur.

Hic libenter Philippo consentio, Semper enim displicuit mihi, agere minus aperte cum hæreticis, & praua eorum dogmata, rhetorico uerborum fuce adornata, in disceptationem admittere, sub noua eorum loquendi forma, Mea est igitur sententia (si quis eam requirit) ut de cætero planis, & usitatis uerbis Ecclesiæ doctrina hæreticis proponatur sub certis articulis, Quales illi sane sunt, quos Louanienfes composuerunt Theologi, & Casarea Maiestas consilio, & assensu fidelissimorum Principum, & Consiliariorum suorum religiosa constantia, & pietate approbavit, suisq; fidelibus subditis acceptanda per publicum Edictum B B iij promul-

In Priorem Præfationem Philippi,

1. Timo. 6.
2. Timo, 2.

promulgauit. Indignum profecto est, ut Catholici, relicta Ecclesie loquendi forma, eos in Concordiæ tractatum articulos admittant, quos aduersarij prophanis Poeticarum uocum nouitatibus ad circumueniendos, & contra Clerum incitandos laicos fallaciter adornant, & in medium proponunt, Sic enim ait Apostolus, O Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas uocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Item, Prophana autem, & uaniloquia deuita, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit.

Annotationes Ratisbonæ olim scriptæ.

Hæc breuiter ad quædam prioris Præfationis dicta Philippi respondere uolui, multa breuitatis intuitu præteriens, Quæ autem in posteriore habentur præfatione prolixiora sunt, superius a me summam confutata, & iam pridem iustiori tractatu refutata in nouissimis Duabus Philippicis meis, ad quas lectorem, cui hæc pauca non satis faciunt, remitto. Ut uideat autem candidus lector, quam lubrici, & inconstantes, nimirum sibi ipsis placentes sint sectarum propugnatores (cum quibus plus satis benigne actum est, per diuersa quidem colloquia, maxime uero per nouissimum, quod Ratisbonæ anno Domini 1541. magna sane cum instantura, & temporis, & rerum gerendarum ab Inuictissimo Imperatore nostro) uisum est mihi operæ precium fore, ut hoc tempore, posteaquam in Vuormaciensi nouissimo Recessu Imperiali nouum iterum promissum est Ratisbonæ habendum Colloquium, ædantur pauca quædam annotationes, quas tum in Protestantium I X. scripta, tum in aliquot articulos Vuittenbergæ disputatos, Ratisbonæ, illius Colloquij tempore, extempore, rancis lubricationibus quibusdam, in margine adieci.

ANNOTAS

ANNOTATIO
NES IO. COCHLÆI CIR-
ca scripta quædam Collocutorum partis
Protestantium.

Scriptum Primum, signatum per literam A.

De autoritate Ecclesiæ.

Ræcipua reuerentia post Deum, & uer-
bum Dei, debetur ^A ecclesiæ, quam Deus
adeo dilexit ut filium unigenitum uictis-
mam pro ea esse uoluerit, quam donat,
Spiritu suo, in qua celebrari uult in uita
æterna, Est igitur pietas * ingenuo, & Alias * dili-
grato pectore omnia dona quibus ornata est, colligere, & genter,
considerare quam mirabiliter eam inde usq; ab initio Deus
rexit.

Habet filium Dei saluatorem, Euangelium, Spiritum Ecclesiæ do-
Sanctum gubernatorem, habet ministerium per patres, pro na-
phetas, Christum, & apostolos propagatum, habet Pasto-
res, & ius uocandi ministros ad propagationem, & confer-
uationem Euangelij, habet dona excellentia, intellectum, et
interpretationem doctrinæ diuinitus traditæ, quæ est sapi-
entia archana, ^B aliena a iudicio rationis de Dei uoluntate
sicut dicitur Ephe. 4. dedit alios Apostolos &c. habet &
administrationem Sacramentorum, & suam quandam ius-
risdictionem, & sua Iudicia, sed semper tenenda est regula,
maioris esse autoritatem uerbi diuini, nobis propositi in
scripturis prophetiis, & Apostolicis, quam ullius homi-
nis,

In scriptum Protestantium Primum

nis, ullorum episcoporum, ullarum Synodorum, aut totius ecclesiae.

Triples Ec-
clesiae auto-
ritas.

Prima.

Agnosimus autem hanc triplicem auctoritatem com-
petere uerae ecclesiae primum testificandi de scriptis Aposto-
licis, seu discernendi apostolorum scripta, a supposititijs. Cū
enim circumferrentur titulo apostolorum dissimiles libelli,
retenti sunt hī quos meminerant ecclesiae, certo traditos esse
se, ab Apostolis seu fidedignis authoribus. postea uniuersa-
lis consensus, his retentis, repudiavit alia dissentientia. Nar-
rat enim Eusebius singularem adhibitam esse curam con-
seruandi scripta tradita certa auctoritate, & discernendi a ce-
teris temere sparsis.

Et si igitur singulare opus, & beneficium Dei est, conser-
uatio certorum propheticorum, & Apostolicorum scripto-
rum, tamen agnoscenda est hic, & diligentia, & auctoritas ec-
clesiae, quae partim testificata est de certis scriptis, partim lu-
ditio spiritali indigna, & dissentientia, a reliqua propheti-
ca, et apostolorum scriptura repudiavit, quare Augustinus
commendat nobis auctoritatem primae ecclesiae, Recipit
scripta Catholico consensu primae ecclesiae comprobata,
Manichaeorum recentiores libellos repudiat, ideo inquit,
euangelio non crederem, nisi me ecclesiae Catholicae com-
moueret auctoritas, moueri se significat consentientibus testi-
monijs primae ecclesiae, ne dubitet hos libros esse traditos
ab Apostolis, & dignos fide.

Secunda.

Secundo tribuenda est auctoritas uerae ecclesiae, quod pes-
nes eam est uerus intellectus seu interpretatio scripturae, re-
tinet enim fundamentum, & habet donum interpretatio-
nis, ut Paulus inquit, sed ^o alias in pluribus, alias in paucio-
ribus, alias purius alias impurius, cum Samofatenus furēs
nollet uerbum Iohannis I. de persona interpretari, conue-
nerunt

Annotations Io. Cochlæi.

nerunt uicini & ostenderunt ex ipsa narratione Ioannis, & alijs locis, uerbum intelligendum esse de persona, & simul testati sunt, hanc fuisse sententiam Catholicæ ecclesiæ, traditam inde usque ab Apostolis.

Cum Pelagius sparsisset opiniones Philosophicas de iustitia legis, et ex Origenis scriptis alioqui maxima pars hominum similes opiniones hausisset, accendit Deus Augustini pectus, ut errorem uideret, & confutaret ac monstraret doctrinam de gratia.

Ita est quidem donum interpretationis penes ueram ecclesiam. Sed non est ^D certis personis aut locis alligatum, & alias est in pluribus alias in paucioribus, alias magis, alias minus illustre aut parum, sicut & Paulus inquit, quosdam supra fundamentum stipulas struere.

Cum igitur in ecclesia sit donum interpretationis, audiri ecclesiam docentem necesse est, & qui habeant donum, hæc duo ostendent scripturæ testimonia uere consentientia & Catholicus consensus, uocamus autem Catholicum consensum, consensum patrum, prophetarum, apostolorum, et certis testimonijs tradita ab Apostolis, & quæ cum his testimonijs uere congruunt, sicut narrat Origenes baptisatum infantum ab Apostolis acceptum esse. Ireneus narrat se accepisse doctrinam de duabus naturis in filio Dei a Polycarpo, Polycarpum a Ioanne, talia sunt multa exempla in scriptoribus, quæ tanquam Historiæ primæ Ecclesiæ ostendunt, quid illa senserit, cumque hæc sententiæ cum scripturis apte congruant, multum ualent ad confirmandas mentes piorum, sed fides nititur uerbo Dei ^B tradito per prophetas, et Apostolos. Fortassis Ethnicus legens illa, & Deus erat uerbum, non cogitaret uerbum personam intelligi. Ideo audienda est ecclesia, in qua Catholicus consensus

In scriptum Protestantium Primum

sensus interpretatur personam, admoniti ergo p̄i & ad
iuti alijs dictis assentiuntur, & credunt articulum pro
pter uerbū Dei, atque ita uere inuocant filium Dei, quē non
possent inuocare si fides ex humana auctoritate penderet,
hæc sunt manifestissima. Illud autem affirmari non potest,
hunc ^F uerum intellectum, & donum interpretationis esse
se penes impiam multitudinem, licet hæc sit in externa so
cietate Ecclesie, multo minus tribui potest hoc donū p̄phas
nis, et ijs quos oportuit esse propter nota crimina excom
municatos. Sed intellectus uerus & donum interpretatio
nis ad pios pertinet, sicut dicitur, animalis homo non per
cipit ea quę sunt spiritus Dei, Tertio tribuenda est Ecclesie
auctoritas cōstituendi iudicia de doctrina, imo mandatū dis
uinum est, ut Ecclesie ex orientes controuersias cognoscāt,
& pronuncient iuxta uerbum Dei recte intellectum, ut ait
Paulus, Si quis ^G aliud Euangeliū docebit, Anathema sit,
eaq; in repossunt adiuuari testimonijs primæ Ecclesie Ca
tholicis, quę ab Apōstolis tradita leguntur. Hęc enim uoca
mus consensū Catholicū, sed semper sit præcipua auctoritas
uerbi Dei, cum igitur pronunciat iuxta uerbum Dei ^H
recte intellectum, necesse est, omnes parere, sicut recte pro
nūciarunt aliqua pię Synodi de multis controuersijs, Ob
temperat igitur uera ecclesia talibus iudicijs, quia imperitio
res melius agnoscunt iam sententias traditas in uerbo Dei
& confirmantur cū uerbo Dei, tū etiam admoniti de testis
monijs Catholicis quę leguntur ab Apōstolis accepta. Sic
nostre Ecclesie nobis assentiuntur contra Anabaptistas, &
alios. Cum autē possit accidere, ut plurimæ personę in Syno
do, ut Syrmienli, sint impię, etiam si aliqua sint pię, ut ibi
Hosius habebatur, fatendum est Synodos generales et
prouinciales ^I errasse, et errare posse. Præterea etiam p̄i
habent

Tertia.

habent suos lapsus, ut ostendunt scriptorum multa incommode dicta.

A Quia Ecclesia est sponsa Christi Ephe. 5. & mater nostra, Ideo iure debemus ei reuerentiam.

B Mallem dicere, altior quam aliena, Diuinæ enim scripturæ sapientia non est Irrationabilis, nec cōtra Iudicium rectæ rationis, Ait ergo Apostolus Ro. 12. Sit rationale obsequium uestrum.

C Ista uarietas non conuenit spiritui sancto, qui manet in Ecclesia in æternum Io. 14. Neq; Christo qui usq; ad consummationem sæculi semper cū Ecclesia manet Mat. ult. Si ergo semper idem est spiritus, et idem Christus in Ecclesia, Non recte tribuitur ei uarietas ista, ut alias purius, alias impurius interpretetur.

D Nulli certæ personæ dictum est, sicut dicitur Ecclesiæ, Ioh. 14. quod Paracletus maneat cum ipsa in æternum, Non errat igitur Ecclesia, quæ spiritum ueritatis habet semper, Singuli autem homines errare possunt, quia non sic habent Paracletum perpetuo, sicut habet Ecclesia.

E Prophetæ & Apostoli tradiderunt multa quæ non sunt scripta, Quamuis igitur scriptura non dicat uspiam, Verbum dici personam, fides tamen nititur patrum traditioni, qua per uerbum filij persona intelligitur quando dicitur, Deus erat uerbum.

F Verum scripturæ Intellectum, et donum interpretationis possumus utiq; & peccatores seu impij habere, quia donum istud est gratia gratis data, non gratia gratum faciens, Quod autem animalis homo uon percipit ea quæ sunt spiritus Dei, non de intellectu sed de affectu potius intelligitur dictum esse.

G Aliud Euangelium dici potest, quando aliter interpretatur q̄ interpretati sunt patres in Ecclesia, sicut faciunt nunc nouarum sectarum autores, qui Euangelium, de missa, de pœnitentia, de cultu sanctorum, de Eucharistia &c. longe aliter interpretantur quàm interpretati sunt, patres nostri, & Catholica Ecclesia per M. D. anno.

H Quis autem erit Iudex super hoc, an Ecclesia recte intelligat uerbum Dei? Præsumendum est igitur potius, Ecclesiam in Synodis Generalibus semper recte intelligere uerbum Dei. Et nullo modo ferendū, ut eius Interpretatio ab alijs postea in dubium reuocetur, Ecclesia enim audienda, non iudicanda est, Math. 18.

In scriptum Protestantium Secundum

I Si cuique liceat Synodos generales erroris arguere, nunquam erit finis discordiarum, Quis aut te, Synodorum reprobatores, constituit Iudicem? Aut quis testatur te rectius intelligere verbum Dei, quam intelligit Synodus aut Ecclesia? Synodus habet testimonium Christi Matth. 18. & 23. Quid habes tu?

B. II. Scriptum.

DE SACRAMENTO CORPORIS & sanguinis Domini.

Christus inquit, accipite, manducate, hoc est corpus meum, & deinde, hic est sanguis meus, ideo fateamur in cæna Domini vere & realiter corpus, & sanguinem Christi adesse, & ^A cum pane & uino exhiberi sumētibus, Sicut & Hylarius inquit Domini professione, & fide nostra vere caro est, & vere sanguis, & hæc accepta & hausta faciunt ut & Christus in nobis, et nos in Christo simus, ad est igitur Christus & est efficax in ^B Sumentibus.

Triplex autem finis est, primus ut hac sumptione admoniti, recordemur passionis, & resurrectionis Christi, & erigantur piæ mentes fide, agnoscentes filium Dei pro nobis passum, ablutos nos esse sanguine Christi, nos iam factos membra, & habere reconciliationem propter filium Dei, ^C hac fide per Sacramentum applicatur nobis gratia, de hoc sine concionatur Christus ipse inquit, hoc facite in mei recordationem, uult enim nos retinere memoriam passionis, & promissi beneficii, nec uult tantum historiam memoriam conseruari, sed uult ut hæc beneficia in usu Sacramenti nobis fide applicemus.

Secundus finis est, ut Deo pro immensa misericordia
erga

erga nos & filio pro nobis dato uicissim gratias agamus in usu huius Sacramenti. Tertius finis est ut facti membra unius corporis Christi admoneamur de mutua dilectione, quare Paulus inquit, sicut unus est panis, ita unum corpus multi sumus.

Semper autem de Sacramentis regula tenenda est, esse ea principaliter testimonia ^D uoluntatis Dei erga nos seu gratiæ, postea alij fines accedere possunt.

Docemus & hoc, neminem ad usum huius Sacramenti idoneum esse, perseverantem in delictis contra conscientiam, nec admittendos esse eos qui obnoxij sunt manifestis criminibus, docemus igitur Apostolicam regulam, probet seipsum homo, & sic de hoc pane edat, ut autem Ireneus inquit, Eucharistiam constare duabus rebus terrena & celesti, & Paulus ait, panis quem frangimus participatio est corporis Domini, ita nos docemus cum pane consecrato exhiberi corpus Christi sumentibus, nec docemus fieri ^B transubstantiationem ut uocant, seu abijci substantiam panis, & sequimur multorum sanctorum patrum firma & perspicua testimonia.

^A Non cum pane & uino, sed sub speciebus panis, & uini adsunt, & sumuntur corpus, & sanguis domini, substantia enim panis & uini non remanet post consecrationem, sicut testantur Ambrosius, Aug. & alij patres.

^B In sumentibus digne, est Christus efficax, Indigne autem sumentibus nihil prodest, Indigne autem sumunt omnes, quicumque in ulla sunt hæresi aut schismate contra ecclesiam.

^C Non sic docet Paulus sed ait, Probet autem seipsum homo &c. Si enim conscius tibi sis peccati mortalis, & accesseris absque contritione, & confessione, non gratia sed damnatio per sacramentum tibi applicabitur, teste Apostolo, finis igitur huius sacramenti non est remissio peccatorum, quia hæc per alia sacramenta, nempe per baptismum aut per poenitentiam, queri debet, Sed communicatio sanctorum, ut omnes, quotquot sumunt, unum sint corpus in Christo 1. Cor. 10.

In scriptum Protestantium Secundum

D Sumunt boni, sumunt mali, forte tamen inæquali uitæ uel in teritua, sunt igitur sacramenta non certa uoluntatis Dei erga nos testimonia, quia eisdem utuntur, et boni et mali, Voluntas autem Dei non eadē est erga bonos et erga malos, Sunt autē principaliter instrumenta, p̄ que gratiā Dei cōsequimur, si n̄s recte utamur.

E Negare transubstantiationem est negare ueritatem corporis et sanguinis Christi in Eucharistia, Necessarium est. n. Mutationē aliquam ibi fieri, ut sit ibi aliquid quod antea ibidem non fuit, Non fit autem mutatio in speciebus panis & uini quia remanent, neq; in corpore Christi, ergo necessario fit in substantia panis, & gauri, Nam Ecclesia semper pro hæreticis habuit omnes quicumque eam negare præsumpserunt.

C. III. Scriptum.

DE SECUNDO PARAGRAPHO

in articulo de pœnitentia.

Idcirco peccata saltem Letalia, quorum quis sibi conscius est, & quæ conscientiam perplexam tenent &c. De eaparte respondemus, retinendum esse in ecclesijs sonans per ministros, et singulis applicans remissionem peccatorū id beneficiū pijs et pavidis conscientijs gratissimū est, quæ hac ipsa uoce confirmantur, ut statuunt Euangelium non solum alijs generaliter sed singulis ^A p̄mittere remissionē et unicuiq; adplicare Christi promissionē. Hęc confirmatio salutaris est pijs qui luctantur cū ueris paoribus, Intertio tamē in Ecclesia extare et hanc doctrinam necesse est, quod enumeratio delictorū nec mādata sit iure diuino, nec necessaria, et quod sine ea peccata remittantur cōtritis, et fide de se sustentantibus, sicut & ^B Prosper testatur, illi quorū peccata humanā noticiam latent, non ab ipsis confessa nec ab alijs publicata, si ea confiteri uel emendare noluerint.

Deusa

Deum quem habent testē, ipsum habituri sunt et ultorem, quod si ipsi sui Iudices fiant, & ueluti suæ iniquitatis ultores, in se uoluntariam pœnam seuerissimæ animaduersionis exercent, temporalibus pœnis æterna mutabũr supplicia, & Lachrymis ex uera cordis contritione fluentibus resstinguent æterni ignis incendia, hæc Prosper. Et conijcerentur conscientia in periculosas dubitationes, si putarent omnium peccatorum enumerationē necessariã esse, sed tamen quia multi propter ambiguos casus habent opus Consilio, ideo hortandi sunt homines ut addant ^D enumerationē, ut iuari consilio aut excitari magis ad pœnitentiam, et de multis rebus admoneri possint. Nã prudens pastor in eo colloquio melius instituire contentem potest, cũ animaduertit, quibus aut erroribus aut uicijs implicy sit. Accedit et hoc quod ipsa cogitatio de enumeratione subiecti cõspectui nostro turpitudinē peccatorũ, et magis admonet nos ipsos de ira Dei, et disciplina prodest rudibus, cũ hac enumeratione colligere, et discernere peccata discunt. Sed tamen teneatur doctrina ^E de fide propter Christũ accipi remissionem, non propter enumerationē seu confessionem. Illud etiã addendum est, pertinere ad officium pastorum, ut ^F certis temporibus audiant plebē, et interrogent singulos de sua fide, nam fidē quisq; profiteri debet, hic rudiores doceat pastor, admoneat etiã de moribus ea quæ uidentur idonea ætati. Sed necessitas imponi non potest occulta recitandi. Et ad hæc difficilima munera ad dandũ consiliũ ad rudes explorandos & docendos, ministris idoneis pijs peritis & grauibus opus est.

In tertio Paragrapho ubi dicitur, absolui homines

ab ijs, quæ legitime confessi sunt.

Necessario addēda est explicatio absolui cõtritos etiã ab ijs
quæ

In scriptum Protestantium Tertium

quæ in recitatione ^G omiffa sunt aut quæ ignorantur, & uerbum (legitime) pariet scrupulos, ideo fatius effer hanc particulam omitti, & contritis ac credentibus contingit etiam ^H alijs modis remiffio per publicum ministerium Euangelij.

A Euangelium promittit quidem remiffionem, non tamen omnibus indifferenter, sed agentibus pœnitentiam, Iussit enim dominus prædicare pœnitentiam in remiffionem peccatorum Luc. 24.

B Prosper manifeste ait, si confiteri noluerint, quod Deum habituri sint, & testem & ultorem, Nequaquam uero ait, Non esse necessariam enumerationem delictorum.

C Omnium, non simpliciter, sed omnium, quorum quis sibi conscius est. Quis enim omnia nouit aut memoriter tenet? Nam scriptum est Psal. 18. Delicta quis intelligit.

D Si enumeratio tam utilis est ad multa, Cur negatur esse necessaria, posteaquam ab Ecclesia est omnibus præcepta, etiam si in scripturis expresse præcepta non reperiretur? Iubet enim Christus audire Ecclesiam, & Salomon ait Prouer. 1. & 6. Ne dimittas legem matris tuæ.

E Fide quidem accipitur, sed non sola fide, remiffio peccatorum, Nisi enim enumeraueris ea quæ scis, non recte confiteris, nec remiffionem accipis, quia opus Dei fraudulenter facis.

F Si certis temporibus audiri debet plebs, nulla sunt tempora magis apta ad audiendas confessiones quam Aduentus & Quædragesima, ut populus facta confessione communicate digne possit in festo Natalis Domini, & Paschatis. Ideo male ac friuole operarum sectarum autores.

G Si omiffa sint, data opera, non remittuntur, quia fraudulenter fit talis omiffio.

H Alijs modis. Quibus nam? Certe si quis auditor est uerbi, & non factor, non iustificabitur, ut habetur Ro. 2. & Iac. 1.

D. IIII. Scriptum.

DE SATISFACTIONIBVS:

Satisfactio quæ meruit remissionem culpæ, & liberationem a morte æterna, haud dubie est unica mors filij Dei Iesu Christi, qui pro nobis uictima factus est, iuxta con-

cionem Ioannis, ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi, ^A Propter hunc agnum fide accipimus remissionem culpæ, & liberamur a morte æterna, non propter nostra alia opera aut propter satisfactiones ab hominibus institutas aut ullam compensationem poenarum, sed ritus in poenitentia qui uocantur satisfactiones canonicæ, quondam instituti sunt ab episcopis exempli causa, aut propter disciplinam, cum enim lapsos aut famulos recipiebant, poenas irrogabant, tum ut ipsorum constantiam explorarent an serio resipiscerent, tum ut alios talibus exemplis admonerent, ut maiore cura lapsus uitarent. Quosdam etiam frenandos esse hac disciplina putauerunt, & ante absolutionem publicam hi ritus seruabantur, tanquam ^B signa reorum, sicut etiam apud Ethnicos fuerunt certa signa homicidarum, & aliorum pollutorum obseruanda donec absoluerentur.

Porro in ecclesia paulatim creuerunt hæ poenæ cum accessit ^C error, quod mererentur remissionem peccatorum & posterior ætas cum uix umbram uetusti ritus retinuerit, tamen nomen satisfactionum defendit, & quæsiuit nouas causas eius ^E; modi autem Deum iustum, & uindicem non alias ^E; modo remittere peccata nisi ^D compensatione poenarum & ^B ris addunt operibus non debitis sed impositis ab absolvente

In scriptum Protestantium Quartum

compenfari poenas purgatorij, & quidem ualere has fatisfactiones etiam si fiant ab iniuftis, hos errores uectos in Ecclefiam necelle est reprehendi, necelle est enim extare in Ecclefia doctrinam, de ^f gratuita remiffione propter Christum, & de fide, necelle est, & hoc intelligi, quod opera inftituta, ^g sine mandato Dei non fint cultus Dei, iuxta illud, frustra colunt me mandatis hominum.

Quod autem dicitur Deum iuftum, et uindicem punire peccata, ^h punit Deus etiam Electos primum contritione ueris terroribus, de quibus inquit Dauid, Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripas me etc. Ezechias inquit. Sicut Leo contriuit omnia offa mea. Hi terrores multo uerius sunt poenae, quam qualescunq; luctus fatisfactionum. Secundo multa delicta conuerforum puniuntur peculiaribus poenis, ut Dauidis adulterium, & femper uagantur etiam per sanctos tales poene diuinitus irrogatae, ficut Pfalmus inquit de electis, uifitabo in uirga iniquitates eorum, item, iudicium a domo Dei incipit, caftigat enim Deus fuos ut excuciatur carnalis feccuritas, & crefcant timor Dei, poenitentia, fides, inuocatio, ne tamen omnes afflictiones fint poenae certorum criminum, ut femper flos Ecclefiae prophetae Apoftoli, & alij summi uiri maximas arumnas pertulerunt fingulari Confilio Dei, uult enim Deus Ecclefiam in hac uita non folum ijs calamitatibus fubieftam effe, quae naturam lapfam communiter in omnibus comitantur, fed uult eam etiam fingulari modo exerceri propter multas caufas. Impia multitudo non agnofcit peccatum aut iram Dei, fed ut dicitur in geneſi, quiescit in eis peccatum donec reuelabitur, hoc eſt, nondum terret eos, donec experientur poenas, caftigatur ergo Ecclefia praeteris. ut agnofcat peccata, & inhaerens iuftum, & crea

& crescant timor Dei, & pœnitentia. Accedit & hæc causa, si non essent pericula, & certamina ingentia, fides & inuocatio languerent, ideo onerata est Ecclesia ingentibus certaminibus, sicut in genesi scriptum est, serpens calcaneum eius mordebit. Hos sæuissimos morsus pij multipliciter sentiunt in varijs tentationibus, & afflictionibus, & Ecclesiæ propria sapientia est, intelligere quod Deus uelit humiliari sanctos, & similes fieri imaginis Christi in hac uita. Item quod uere respiciat afflictos, sicut clamitat Petrus, humiliamini sub potenti manu Dei, hanc potentiam in utraque re declarat Deus, potenter castigat securos ut Dauidem, Sampsonem, Nabuchodonosor, rursus potenter erigit agentes pœnitentiam, & inuocantes ipsum, sed hæ pœnæ nec imponi nec remitti possunt a clauibus, nec tolli ritibus ullis traditionum humanarum, ut sunt satisfactiones canonicæ. Ad hæc afflictiones diuinitus irrogatæ exercitia sunt continui, & futuri temporis ut Paulus inquit secunda Chor. 4. exterior noster homo destruitur sed interior renouatur de die in diem:

Qui autem satisfactiones postulant, pœnas intelligunt pro præteritis delictis, & utilius esset populo inculcari doctrinam de his magnis rebus, de ira Dei aduersus peccatum, de ærumnis Ecclesiæ, de ueris cultibus quos requirit Deus in illis ærumnis, quibus admonet nos, ut crescant timor Dei, fides, inuocatio, & aliæ uirtutes, quam oculis populi proponere spectacula satisfactionum, quæ^r obscurant doctrinam de grâ, et de ueris cultibus. Nam et hoc sentimus, et diligenter docemus, fructus pœnitentiæ, id est ^L nouitatē uitæ seu obedientiam spiritualem iuxta præcepta Dei sequi debere in conuersis, et cū Paulus inquit,

In scriptum Protestantium Quartum

præbere corpora uestra hostiam uiuam, & sanctam, appellatione hostiæ admonet nos de ueris cultibus, simus hostiæ sanctæ, idest abstinentes ab omni immunditia, perferamus ærumnas in confessione ueræ doctrinæ, & afflictionibus communibus, ut hostiæ quæ mactantur, sed tamen simus uiuæ hostiæ, hoc est semper uicturæ celebrantes Deum etiam in mediâ morte, his sunt ueri fructus pœnitentiæ & uera exercitia, quæ radices peccatorum euellunt, ut Augustinus ait.

alia : id
Addimus & hoc mitigari calamitates communes, & Ecclesiæ per totam pœnitentiam, & bona opera piorum, sicut Esai. 1. & LXIII, scriptum est & Paulus inquit, si nos iudicaremus, ipsi non iudicemur ; sed de tota pœnitentiâ intelligi necesse est, non de ritibus satisfactionum quos dicunt etiam ualere. ^M iniustus.

Cæterum hoc non negamus uel exempli uel disciplinæ causa famosos pœna aliqua castigari posse ab Ecclesia, idque in nostris Ecclesijs, si quando Anabaptistæ aut homicidæ, quibus magistratus pepercit, recipiuntur, obseruamus, nec tamen opus est ^N ueteres ritus pœnitentiæ restituere, qui creuerunt errore, et plerique sunt pleni periculi, ut quod a dultero per longum tempus interdicitur consuetudine uxoris &c.

Videntur olim Episcopi hanc censuram eo seuerius exercuisse, quia Ethnici magistratus non puniebant uagas libidines, & alia pleraque delicta, sed magistratus docendi sunt, ut ipsi ^O manifesta delicta puniant, hæc seueritas plus prodesset moribus quam canonicæ satisfactiones, nec sine periculo ^P miscentur ministerium Euangelij, et officia politica potestatis. Minister Euangelij docet de pœnitentiâ uera cordis, & perterrefactam mentem consolatur, ait ^Q non

non propter compensationem pœnarum sed propter Christum nos liberari a peccato et morte æterna, sicut scriptum est, Captiuam duxit captiuitatem, Item ero mors tua o mors, & morsus tuus inferne. Non addatur opinio quod fiat remissio propter compensationem pœnarum, interim magistratus sit acer & suum officium faciat, quod est discernendum a ministerio spiritali & Euangelico, ideo in nostris Ecclesijs admonentur magistratus politici, ut officium suum faciant & disciplinam tueantur.

A Si solummodo propter agnum Dei, & non propter ulla opera nostra remittitur culpa, & pœna æterna, Quid est, quod non omnibus hominibus culpa remittitur, cum agnus ille pro omnibus passus sit & immolatus? Agni quidem passio præcipua est remissionis causa, sed non sola, Oportet enim ab homine quoque peccatore aliquid fieri, ut remittantur sibi peccata, Nisi enim contritus & confessus fuerit, & sacramentum pœnitentiæ susceperit, sola passio agni non proderit ipsi, quia non facit quod debet, & quod Christus, & Ecclesia iubent.

B Nō solū ut signa, sed ut opera ad remissionē peccatorū necessaria iniungebātur, sicut manifeste declarat S. Cypri: tum in multis Epistolis, tum clarissime in sermone de lapsis, Et Christus in Euangelio. Et Ionas de Niniuitis, & 3. Reg. 21. de Achab &c.

C Non est error, sed ueritas scripturæ. Deut. 25. Pro mensura peccati erit, & plagarū modus Et adstipulantur uetustissima Cōcilia, Nicenum, Amyranum, Elibertanum &c. & præcipui doctores Ecclesiæ Cyp. Basilii, Aug. &c.

D Hoc & Lutherus docuit, in assertionē Art. 5.

E Catholici non sic docent, sicut hic falso eis adscribitur.

F Gratuita quidem est remissio, eo quod nos dignum precium ex nobis dare non possumus, & ipsa quoque pœnitentiæ opera non ex nobis ipsis sed ex Deo habemus, Ergo gratis dat nobis Deus omnia, Nisi tamen ea fecerimus quæ Christus facere iubet, nempe agere pœnitentiam, doctrina de Christo, & de fide nos a peccatis non liberat, sed grauius damnat, Quia seruus sciens uoluntatem domini sui, & non faciens, uapulabit multis, Luc. 12.

G Non solum in scriptis, sed etiam uiua uoce data sunt nobis

In scriptum Protestantium Quartum

mandata Dei. Paucissima enim de cultu Dei in nouo testamento sunt scripta, Et optimus erat cultus Dei tempore Apostolorum, antequam ullum esset scriptum Euangelium aut ulla Pauli Epistola.

H Punit Deus etiam sanctos, ut probentur, & profectum maiorem faciant, sic & mater Ecclesia hic punit pie peccatores, ut non durius puniantur in altero seculo, Quod Lutherus ipse testatus est Asser. Art. 5.

I Postulauerunt satisfactiones pro preteritis delictis Antiquissima Concilia, & adhuc antiquiores patres, Cyprianus, Tertullianus, Origenes &c. Quæ sane multo melius retinebant populum in disciplina, & in timore Dei, quam faciunt hodie nouæ conciones de fide sola, per quas populus omne iugum disciplinæ, & omne frenum timoris Domini excutit. Irreligiosam quærens libertatem.

K Quis credat, obscuriorem fuisse doctrinam Cypriani (qui tam uehemens fuit satisfactionum assertor, & exactor) de gratia & de ueris cultibus, quam est hodie nouorum Concionatorum, qui satisfactiones reiiciunt? Quin etiam Christi & leuitici doctrina, de agenda poenitentia in sacco, & cinere, in fletu & leuitio &c. obscuraret Euangelium, si nouis credendum foret Euangelistis Luthericis.

L Temporibus Cypriani, & Augustini &c. quando multus erat de satisfactionibus sermo, longe maior, & uerior erat in populo Dei, & nouitas uitæ et obedientia mandatorum Dei, quam est hodie apud sectas, quæ de satisfactionibus neque dicere neque audire uolunt, quibus Cilicium ludibrio, Ieiunium abominationi est.

M Iniustus (qui poenitentiam agunt de peccatis suis) utique ualent opera & ritus satisfactionum, Iusti enim non egent poenitentia, ut ait ipse Dominus Luc. 15. Iniustus autem, qui peccare non cessant, non ualent ritus poenitentia, quia non uere sed ficte poenitent.

N Si ueteres ritus poenitentia placerent carni & uentri, quantæ præconis, & quantæ cum autoritate contra Clerum, ad plausum populi deprecaturus eos essent Lutheri ac Zuinglij sectatores? Quid est igitur, quod Luthero unus Cyprianus contra omnes Romanistas sufficit, ubi placet, De poenitentia autem usque adeo displicet?

O Quid

O Quid igitur de occultis delictis agendum est? Nunquid puniendi non sunt? At non raro fiunt grauiora in occulto flagicia, quam in manifesto, Si ergo tollatur occulcorum confessio, quæ sit sacerdoti, & recusetur satisfactio, quæ à sacerdote iniungitur, Innumera flagicia manebunt impunita in hoc seculo, ut Deus puniat acerbius in altero seculo. At pia mater Ecclesia hic potius, quam in futuro seculo uult filiorum delicta punire. Hanc Ecclesiæ pietatem oppugnat nunc Mille artifex Diabolus per satisfactionum impugnatores.

P Nusquam magis miscentur utriusque potestatis officia, quam hodie apud sectas nouas, ubi secularis potestas omnem sibi circa religionis ordinationem arrogat autoritatem constituendi quæ uult.

Q Si compensatio poenarum nihil prodest, Cur Christus ait, remissus fore Tyro & Sydoni, quam Corozaim, & Bersaidæ in die Iudicij, Matth. xi? Cur Paulus luget eos qui non egerunt poenitentiam super peccatis suis 2. Cor. 12? Liberamur quidem per Christum, sed ita, ut faciamus quæ docet, Agite poenitentiam inquit.

E. V. Scriptum.

DE VNITATE ECCLESIAE & ordine ministrorum Euangelij.

VT Ioannes inquit, ex plenitudine Christi omnes accepisse gratiam, ita ^A una est Ecclesia Dei sanctificata, & consociata per filium Dei, qui caput est omnia in membris suis perficiens agnitione Euangelij ipsius, & spiritu sancto inde usque a patribus, prophetis, Apostolis, & alijs sanctis, quæ glorificabitur in nouissimo Iudicio.

Vt sit igitur una Ecclesia & ^B consentiens semper, Deus hic idem Euangelium propagauit per patres, & prophetas

In scriptum Protestantium Quintum

prophetas, & postea per Christum & Apostolos.

Et instituit Christus ministerium ^c duraturū usque ad consumationem mundi, sicut scriptum est, ascendit, dedit dona hominibus, alios quidem Apostolos, alios pastores, alios doctores, conseruat enim Euangelium, & uoluit post Apostolos uocari pastores in omnibus Ecclesijs fungentes officio docendi Euangelij quos excitat quanquam dissimiles donis, tamen eodem fungentes ministerio.

^d Consiſtit igitur unitas Ecclesiæ in hac consociatione sub uno capite Christo per idem Euangelij, & idem ministerium cui debetur obedientia, iuxta illud, qui uos audit me audit. Vt retineatur unitas fidei, & similis usus Sacramentorum, & disciplinæ mandata in Euangelio. Habent enim pastores mandatum Christi non solum ut doceant Euangelium, & Sacramenta administrent, sed etiam ut prauas contumaces in Ecclesia puniant excommunicatione, uidelicet eos qui uel contra sanam doctrinam prauas opinioniones ferunt, aut malos mores emendare nolunt. Debetur enim iure diuino obedientia pastoribus in hac conseruatione disciplinæ.

Vt autem omnia ordine fierent in Ecclesia iuxta Pauli regulam, & ut pastores inter se magis deuincti essent, & os curam susciperent, & dissidia seu schismata uitarentur, accessit utilis ordinatio, ut ex multis presbyteris eligeretur Episcopus, qui regeret Ecclesiam docendo Euangelio, & retinenda disciplina, & præesset ipsis Presbyteris.

Plures deinde gradus facti sunt uidelicet. Archiepiscopi, & supra hos Patriarchæ, Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus.

Hæ ordinationes, si hi, qui præsumt, faciant officij surum
utiles

utiles sunt ad retinendam unitatem Ecclesiae, hoc est ad Synodos conuocandas, ad constituenda legitima doctrinarum Iudicia, ad emendationem uiciorum late grassantium, usurarum ac aliorum scandalorum, ad emendationem legum, ad puniendos autores scandalorum. Sed hi praesides seruiant uocationi suae, doceant, inspiciant doctrinam & mores Ecclesiarum quibus praesunt, corrigant errores, & uitia, exerceant iudicia Ecclesiastica. Nam Pontificibus, & Episcopis qui aduersantur ^{pi}ae doctrinae, tribuere auctoritatem non possumus, ut ad Galatas scriptum est.

Ceterum in Ecclesiastica gubernatione tribuenda est Episcopis potestas condendi traditiones, ut omnia decenter, & ordine fiant in Ecclesia, ut de certis ferijs, ut sciat populus quo tempore conueniendum sit, item ut sobrijs conueniant.

Sed haec traditiones non putentur esse cultus, id est merita aut bona opera, quorum finis immediatus sit, ut per ea honore afficiatur Deus, iuxta illud. Frustra coluntur mandata hominum, nec pugnent cum mandatis Dei, nec ducantur res necessariae sed indifferentes, quas extrascandali casum omittere licet, sicut Paulus in Epistola ad Collessenses de traditionibus humanis quae fiunt in Ecclesia docet, nemo uos arguat in cibo potu aut parte diei festi, discerni enim oportet humanas traditiones a ueris cultibus, quos Deus instituit. Ut apud Ezechielem dicitur, ego sum Dominus Deus uester, in praeceptis meis ambulate.

A Vna est Ecclesia Dei, igitur omnes Ecclesiae sectarum, non Dei sed Diaboli sunt Ecclesiae, De quibus dicitur Psal. 25. Odiui Ecclesiam malignantium.

B Vae igitur sectis nouis quae in multis a Catholica Ecclesia dissentiunt.

C Si durare debet Ecclesiae ministerium (ut debet omnino)
 E E Impia

In scriptum Protestantium Quintum

Impia profecto est Gigantomachia nouarum sectarum, quæ ueteres ministerij gradus, & ordines abijcit, & nouos super inducit quos ignorauerunt patres eorum.

D Memento hic lector uerborum Christi, Luc. 19. De ore tuo te iudico serue nequam. Et Pauli ad Tit. 2. Et delinquit, cum sit proprio Iudicio condemnatus. Et David 2. Reg. 1. sanguis tuus super caput tuum, Os enim tuum locutum est aduersum te.

E Quam dicis, quæso, doctrinam piam & hanc scilicet, Ro. Pontificem esse Antichristum, Ro. Ecclesiam esse Meretricem rufam, & Babylonicam, Missam esse Idolatriam, non sacrificium &c. Huic nimirum doctrinæ nouæ, non Euangelio ueteri aduersantur Pontifices & Episcopi nostri.

F Cultus diuinus noui testamenti neque in Euangelijis neque in Epistolis Pauli integre descriptus est, sed à sanctis patribus traditus, in hoc utique, ut per eiusmodi opera honore afficiatur Deus, honor enim Dei præcipuus est finis omnium Ecclesiæ traditionum, Quem & a nobis Deus ipse requirit, per prophetam Malachiam dicens. Filius honorat patrem, & seruus dominum suum. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? Quod autem obijcitur illud, frustra colunt me mandatis hominum, Hoc nequaquam de Ecclesiæ traditionibus intelligi debet, sed de ijs dumtaxat mandatis, quæ sunt uel mandatis Dei contraria, uel superstitioni obnoxia, sicut Christus ipse declarat Matth. 15.

F. VI. Scriptum.

DE SANCTIS.

Non recipimus partem huius articuli, ubi de duplici inuocatione sanctorum qui ex hac uita decesserunt, dicitur, ut propter ^A merita sanctorum iuuentur. Item ut directe inuocentur, ^B ora pro me sancte Petre. Christus enim inquit quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit uos

bit uobis, unus certe mediator constitutus est, & mandatum est ut ad hunc accedamus. Sicut ait ipse, uenite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos.

Quare non est probandus cultus qui per alios mediatores orat, præsertim cum ^c nullus cultus in Ecclesiam inuehdus sit qui non approbatur uerbo Dei.

Item directa inuocatio absentis tribuit omnem potentiam ^d ei qui inuocatur, nam audire uota cordium in singulis est solius Dei, & quamquam subtilitas quæsitæ est ut excuset hanc absurditatem, tamen hæc nullum habet testimonium uerbi Dei, & repugnat inuocantium cogitationi, qui ideo ad sanctos confugiunt, quia Deum irasci iudicant, & per sanctos uolunt perferri preces ad Deum.

Denique cum manifestissimum sit hoc cultu sanctorum ^e obscurari mediatoris Christi officium non possumus eam nostra approbatione confirmare.

^A Communio sanctorum est articulus fidei, Si ergo sancti per charitatem (quæ utique non excidit) nobiscum unum Christi corpus, quod est Ecclesia, constituunt, possunt utique sua nobiscum communia facere, & habere merita, sicut & uulgo dicitur, Amicorum omnia communia. Et in scripturis Canonice aut in miraculis sanctorum pleraque habemus exempla in facto, ubi propter merita sanctorum parcitum est hominibus aut imperitum auxilium diuinitus, ut Gen. 18. Exo. 32. 3. Reg. 11. Item Aug. de ciui. dei lib. 22. C. 8. Basil. Mag. Greg. Nazian. Greg. Ro. &c. complurimis ex facto exemplis comprobant.

^B Ora pro me S. Petre. Hæc inuocatio nusquam est a Christo prohibita, nec ab Apostolis, nec a scriptura Canonica. Consensanea est autem pietati, quam debemus maioribus, qui sunt amici Dei, atque adeo filij Dei, fratres & cohæredes Christi, Ro. 8. eisque conuegnant, ut eos inuocatione licita honoremus, Loca aut

In scriptum Protestantium Sextum

tem scripturæ, quæ hic obijciuntur, nihil prorsus faciunt contra eam inuocationem, Ait enim ipse dominus Matth. 10. Qui recipit prophetam in nomine prophetæ &c. Non igitur in solius Christi nomine, sed etiam in nomine prophetæ, in nomine iusti, in nomine discipuli petere licet, sicut & Moyles petijt in nomine Abraam Isaac, & Iacob Exo. 32. Et Iacob ipse ait Gen. 48. Et inuocetur super eos nomen meum.

C iam sepe dictum est, cultum Dei, & sanctorum in nouo testamento non esse scriptis comprehensum plene sicut in ueteri testamento, sed uoce uiua traditum ab Apostolis, & sanctis patribus, Non oportet igitur rejici traditiones non scriptas, Quid enim habemus scriptum de festis Christi, B. Virginis, Apostolorum &c. de Ieiunijs Quadragesimæ, De aduentu &c.

D Non oportet mox omnipotentiam tribuere ijs qui absentes inuocantur, Omnipotentia enim solius Dei est, audire autem uoces, & uota precantium possunt etiam Angeli, qui tamen omnipotentes non sunt, Sicut orationes Tobiaë obtulit Deo Raphael Tob. 12. Et in Apocalypsi, non solum angeli, sed etiã xxiiij. seniores audiunt orationes sanctorum, Quod si Diaboli quoque audiunt uerba nostra, quibus tamen omnipotentiam nemo tribuit, cur non possint ea audire sancti qui Deo coniunctissimi sunt in quibus omnia cognoscunt, quæ ad ipsos pertinent.

E Christi officium non obscuratur Inuocatione sanctorum, Qui enim ministrum honorat, Dominum quoque honorasse putatur, Ipse enim ait, Qui uos audit, me audit, Et quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.

G. VII. Scriptum.

DE MISSA.

Sacrificium quod placauit iram Dei aduersus peccata humani generis, & fuit precium pro peccatis, ac meruit hominibus reconciliationem, & gratiam, & uitam æternam,

ternam, fuit unica mors filij Dei qui sese obtulit ipse patri aeterno, & pontifex fuit ipse huius suæ oblationis, ut docet Epistola ad Hebreos. Instituit autem ministeria per quæ huius sacrificij immensa beneficia nobis impertit, & applicat, in his etiam est ^A cæna dominica, in qua sumens corpus, & sanguinem Christi applicat sibi fide beneficia pariter per mortem Christi quæ fuit uerum sacrificium, cum uidelicet agnoscimus, & credimus nobis ^B certo remitti peccata propter mortem filij Dei qui sese pro nobis obtulit ipse, & hac fide Christum apprehendimus, & nos consolamur, ita prodest sumentis cæna per fidem.

Cum autem in missa tria sint, cæna Domini, recordatio, & preces ac gratiarum actiones, sancti patres totam hanc actionem uocauerunt sacrificium, non quod ^C actio illa sit precium pro peccatis aut mereatur alijs remissionem, sed preces, & gratiarum actiones sunt sacrificia laudis ut dicuntur, id est bona opera quæ Deo reddimus ut eum honore afficiamus, & ^D oblatio seu cæna non applicatur pro alijs seu non meretur alijs remissionem peccatorum, & tamen sumentis fit sacrificium laudis ^E propter recordationem quæ multa complectitur. Fidem, inuocationem, prædicationem, & gratiarum actionem, loquitur enim Christus de recordatione fidei, uult nos recordari non tantum historiã, ut sit in spectaculis humanis, sed uult nos fide recordari, & accipere promissam reconciliationem, erigi, & liberari a terroribus peccati, & mortis, & excitari ad inuocationem, & gratiarum actionem, hos esse ueros cultus, & sacrificia Deo grata in cæna domini nihil dubium est, & hæc in laudibus celebrantur a sanctis patribus, sicut inquit ^F Cyprianus, Pietas inter data, & condonata sed uis dens gratias agit tam uberis beneficij largitori, non igitur

In scriptum Protestantium Septimum

sentimus fieri applicationem pro alijs uiuis, & mortuis, nam fide sibi quisque applicat beneficia Christi per uerbum, & proprium usum Sacramentorum, non propter opus aut meritum alterius hominis, sicut scriptum est, iustus sua fide uiuet.

Deinde applicatio pro mortuis dissentit ab ipsa institutione Sacramenti, quod pro uiuis institutum est, ut summa ac fidelem recordationem exerceant. Hæc non conueniunt mortuis, quare dolendum est non solum transferrî Sacramentum ad mortuos, sed etiam inde tantos abusos ortos esse, ut templa magis occupata sint cultibus pro mortuis, quam ministerio necessario uiuentibus.

A In odium Missæ uocant nunc cenam, potius quam missam, ne uis uocabuli cogat eos sacrificium fateri, Neque tamen in uespera sumunt aut peragunt eam cenam, sicut fecit Christus, et primitiua Ecclesia, ut ostendit Paulus 1. Cor. 11. Sed in mane ante prandium, sicut Catholica per orbem facit Ecclesia, quæ Missam pro sacrificio habet eo quod Paulus iubet ibi annunciari, seu commemorari mortem domini, quæ maximum sacrificium fuit.

B Remittuntur nobis peccata per baptismi aut penitentiarum Sacramentum, Quisquis autem scienter in peccatis accedit ad altaris Sacramentum, non remissionem peccatorum, sed damnationem sibi acquirit, & iudicium sibi manducat & bibit, quia indigne sumit, & non probat seipsum. Tali igitur non prodest, sed obest eiusmodi sumptio, siue prandium siue cæna uocetur. Nos autem in Missa non solum sumptionem attendimus, sed etiam sacrificium, quod sumptione altius, & sacratius aliquid est, Sumptio enim cibum attendit, & potum, & fieri potest etiam extra altare, sicut fit apud infirmos, sacrificium autem mortem domini in ara crucis attendit, Ideo extra altare fieri non debet. Id consyderantes nunc Zuingliani, destruunt altaria, & pro his mensas prophanas ad peragendam cenam apponunt, ne sacrificium peragere uideantur, Quasi uero mors Christi rectius in mensa qua in altari commemoretur.

C Neque nos dicimus, actionem illam esse precium pro peccatis, Vez

tis, Vere tamen immolatur ibi agnus Dei, mystice, qui uerum est pro peccatis mundi precium Negare igitur Missæ sacrificium, est negare ueram ibi agni huius, qui tollit peccata mundi, præsentiam, sicut faciunt: hæretici Berengariani, Vuiclephistæ, Zuingliani & Anabaptistæ.

D Si oblatio est, ergo pro alijs applicari potest, Omnis enim Pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis Heb. 5.

E Hæc commenta sine scripturis dicuntur, Christus autem, & Paulus clare exprimunt, qualis debeat esse recordatio, Christus enim ait, Hoc facite in meam commemorationem, Hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur, Hic est sanguis meus qui pro uobis effundetur &c. Paulus id ipsum intelligens ait, Mortem Domini annuntiabitis donec ueniat, Mortis igitur Christi (que uerissimum fuit sacrificium) recordatio est potius quam eorum que hic enumerantur. Neque tamen disitemur, multiplex in missa fieri sacrificium laudis, Agni autem, qui in cruce immolatus est, mystica oblatio potissimum est sacrificium quod in missa peragitur.

F Cyprianus sacrificium Missæ asserit in compluribus locis, Hic substituat unus ex Epistola ad Cæciliam, Vtique ille (inquit) sacerdos uice Christi uere fungitur, qui id quod Christus fecit imitatur, Et sacrificium uerum, & plenum tunc offert in Ecclesia Deo patri, si sic incipiat offerre, secundum quod ipsum Christum uideat obtulisse. Item. Et quia passionis eius mentionem in sacrificijs omnibus facimus (passio est enim Domini sacrificium quod offerimus) nihil aliud quam quod ille fecit, facere debemus. Hæc Cypri, Qui & pro alijs offerendi consuetudinem manifeste attestatur lib. 1. Epistola 9. ubi sic ait. Si quis frater excedens ad tutelam uel curam Clericum nominaret, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Vana sunt igitur ista commenta, quæ negant offerri pro alijs aut pro mortuis applicari, Contrarium enim ex Cypri. manifestum est.

In scriptum Protestantium Octauum

H. VIII. Scriptum.

DE PRIVATA MISSA
& de usu integri Sacramenti.

Datur Consilium in libro ut hoc modo consulatur tranquillitati, ut suus mos concedatur utrinque Ecclesijs, uidelicet ut apud nos missa ^A tantum celebretur cum ad sunt aliquot communicantes, apud ipsos etiam sine communionem, sed tamen adhortandos esse homines ad frequentiore communionem, & annitendum ut uetus consuetudo Ecclesie aliquo modo restituatur, quia constat initio in Synaxi communionem semper factam esse.

De hoc articulo ita nobis uidetur, agnoscimus non faciendam esse subitam mutationem, prius enim populus de ^B uero usu Sacramenti docendus est, nos quoque in Ecclesijs nostris paulatim docendo reuocauimus ^C ueterem consuetudinem, Paulus enim iubet fieri communionem, et in Conuentu Ecclesie expectari publicam distributionem, et corporis, & sanguinis Christi, idem & ueteres Canones sanxerunt, & optandum esset non mutatum, esse primum hunc morem, tunc enim communicantes intelligebant ueterum usum Sacramenti, sentiebant fieri distributionem ad excitandam fidem, & in hoc ministerio per fidem sibi applicari beneficia Christi. sibi adhuc erant ^D ignoti abusus missae applicandae pro alijs uiuis, & mortuis. Sed quisque sumens, suae conscientiae consolationem querebat, postea mutato more ut sunt animi hominum proni ad fiduciam caeremoniarum, obrepit opinio, quod sacerdos offerat pro Ecclesia, & mereatur sibi, & alijs, & cumulatae sunt missae cum

cum accessisset imaginatio, Singulas missas plus ualere pro singulis, quam unam pro multis, accesserunt, & alia opinioniones quod ex ^B opere operato prosint alijs uiuis, & mortuis. Hos horrendos abusus peperit mutatio Apostolica, & Catholicae consuetudinis, quae in Ecclesia ueteri post Apostolos diu durauit, uidelicet ut in Missa fieret communio ^F plurium.

Nihil dubium est autem reprehendendam esse ^G Applicationem oblationis, & opinionem meriti pro alijs uiuis, & mortuis, quia opinio illa partitur meritum in passionem Christi, & opus sacerdotis, cum scriptum sit ^H una oblatione consumauit sanctos, & quidem filius Dei ipse se se patri obtulit moriens pro nobis, sicut scriptum est, qui seipsum obtulit, nec alius Pontifex ingreditur in sancta sanctorum perpetuam redemptionem inueniens, nec iussit offerri se incena ab alijs sed distribuit alijs hoc pignus. Item quisque propria fide sibi applicare debet beneficia Christi. Ergo ^I oblatio non meretur alteri, Item Pontifex noster Christus in cena tantum distribuit discipulis ^K non obtulit, nec iussit offerri Sacramentum pro alijs, sed inquit, accipite manducate. Non licet autem aliud facere nobis quam quod ibi fecit ac iussit fieri noster Pontifex Christus.

Quod autem maneat oblatio pro alijs seu applicatio, si retineantur priuatae missae, inde constat, quia qui eas missas retinent, in Canone dicunt, fieri hanc oblationem ad redemptionem animarum pro uiuis, & mortuis, & manet persuasio in populo, qui putat oblationem illam ^L praecipuum cultum esse ualentem pro ceteris. Et ob hanc causam curat pro se celebrari missas, Et simili persuasione curat missas pro mortuis celebrari, haec opinioniones, & hi abusus

In scriptum Protestantium Octauum

erunt reprehendendi, sed si constituto consensu doctrinæ ubique doceretur populus, de usu Sacramenti, de fide, de uera inuocatione, & docendo, ^M taxaretur illa applicatio oblationis pro alijs, & concederetur uolentibus omittere priuatas missas, nullum esset publicum certamen cum de doctrina conueniret, etiam si non statim singuli consuetudinem suam mutarent?

De usu ^N integri Sacramenti ualde oramus, ut ratio earum conscientiarum habeatur quæ in multis locis iam uehementer anguntur, norunt fuisse Ecclesiæ morem, uti integro Sacramento, sciunt etiam a Christo hunc morem traditum esse, ut Paulus ait. Accepi enim a Domino quod & tradidi uobis, & cum hominis testamentum non sit uiolandum, quamtominus licet uiolari Christi testamentum. Commendat autem Christus nobis hoc Sacramentum nomine testamenti, inquit, hic est calix noui testamenti, hæc norunt multi iam, & ubi non porrigitur integrum Sacramentum, alij abstinent prorsus, alij cum quadam perturbatione conscientiæ accedunt, maxime autem prestandum est, ut hoc Sacramentum, quod consolationem asserre, & excitare fiduciam debet, tranquilla, & alacri conscientia sumatur, ut mens erecta fide gratias agat Christo, & sit, sicut appellatur, Eucharistia.

Porro constituto consensu ^O doctrinæ, si populus inuitaretur ad hunc usum, & usus restitueretur, esset iam concordia, quia enim persecutio cessaret, & doctrina Syncera proponeretur, etiam si non subito mutarent suam consuetudinem singuli, in usu tamen discordia publica non esset, quia nostri non accusant nondum satis institutos ac doctes sed persecutores, & contrariam doctrinam defendentes, scilicet, quod ^P liceat mutare Christi institutionem aut mutationem probare. Nec

Nec propterea Ecclesia superioris ætatis damnatur, quia habet etiam sancta Ecclesia interdum aliquas stipulas, ut docet Paulus, quas Deus condonat sicut alias ignorantias hijs qui tamen fundamentum seu caput tenent, hoc est fide propter Christum petunt remissionem, & in abusu missarum, & cultu sanctorum plus uicij fuit, ideo prædictum est. Quod postrema tempora Ecclesiæ plena periculi futura esse ut multis exitio fuerunt lex de cælibatu, Superstitiones monastica, sic etiam multi propter abusum missarum, & cultum sanctorum perierunt, nunc igitur patefacti abuius, non sunt defendendi sed emendandi.

A Non recte auferuntur missæ propter defectum communis cantium. Nulla enim scriptura prohibet ne solus sacerdos sumat Eucharistiam, Licet enim infirmis quoque ut soli sumant, nemine simul sumente.

B Verus usus sacramenti huius extra Ecclesiæ unitatem esse non potest 1. Cor. 10. In nulla igitur secta est uerus huius sacramenti usus.

C Vetus consuetudo sacrificium offert, quod abolent nunc sectæ nouæ. Verum quidem est, quod antiquitus in Synaxi omnes, qui aderant, communicabant, Nusquam tamen prohibitum est, ne solus sacerdos sumat, Quandoquidem, & apud ueteres in missis pro defunctis non communicabat populus, sed solus sacerdos, Ideo adhuc hodie non datur osculum pacis in missa pro defunctis, sicut datur in alijs missis.

D Vfus applicandæ missæ pro alijs uiuis, & mortuis non fuit prisca patribus ignotus, sicut iam supra ex Cypriano demonstratum est.

E Missæ ex opere operato prodesse, conuincit ipsa institutio Christi, quam per opus operatum intelligimus, Ea enim secundum se bona est semper, etiamsi sacrificans aut operans bonus non sit.

F Et sacræ literæ, & antiqui Canones, dicunt, ut communicent omnes, quotquot scilicet Missarum solennijs intersunt, In primitiua enim Ecclesia non licebat ullis, interesse mysterijs illis, nisi ijs

In scriptum Protestantium Octauum

qui simul participarent de Eucharistia, Pœnitentes autem Careo-
chuminiq; et Energumini, cum ad communicandum Idonei non
essent, excludebantur a mysterijs. Et in sacro Canone dicitur:
Manducate ex hoc omnes, Bibite ex eo omnes, Nusquam autem
dicitur aut scribitur, Manducate aut bibite ex eo aliqui, aut multi,
aut plures, sed ubique dicitur, omnes. Quod sane ad literam ne-
que Lutherani neque Zuingliani obseruant, Nostri autem laici,
omnes qui interfunt, participant, & communicant spiritualiter,
sacerdotis sacrificio consentientes, licet corporaliter non comu-
nicent quotidie simul.

G Supra ex Cypriano contrarium est probatum, quia Antea
cessores eius constituerunt, ne offeratur pro eo nec sacrificium pro
dormitione eius celebretur, qui Clericum constituit tutorem
aut curatorem.

H Vna quidem est oblatio corporalis in ara crucis semel peras-
cta, Mystica autem, quæ in missa illam repræsentat, fit quotidie
multis in locis, & altaribus, sicut iussit ipse dominus, dicens, Hoc
facite in meam commemorationem.

I Oblatio utique pro alio fieri potest, Quia Pontifex ex ho-
minibus assumptus, pro hominibus constituitur, ut offerat &c.

K Rupertus Tuitiensis egregie probat, Christum in cena quocq;
se obtulisse, non corporaliter quidem sicut in cruce, sed mystice,
sicut in missa offertur a sacerdotibus. Agnus enim Typicus in les-
ge offerebatur 14. die mensis ad uesperam, Sic et Christus in cena
mystice obtulit se, ut ueritas responderet figuræ:

L Nihil profecto sanctius habemus in religione Christiana nec
sacratorem cultum Dei quam celebrationem missarum, ubi De-
us colitur religiosissime omni sacrificiorum deo acceptabilium
genere, Ibi enim est uera Inuocatio uinus Dei, oblatio corporis,
& sanguinis Christi pro nobis passi, memoria eius passionis, sa-
cificium laudis, & gratiarum actionis, Confessionis item, & ora-
tionis cum fide spe, & charitate, Tam multa bona nititur nunc
abolere per nouas sectas Diabolus, qui missarum solennia maxi-
me detestatur.

M Pessime taxatur ac repræhenditur illa applicatio oblationis
pro alijs, Quid enim magis conuenit huic oblationi quam ut ap-
plicetur pro alijs, uiuis & mortuis? Nam & Christus ipse non
pro seipso neque pro peccatis suis (cum nulla habuerit) sed pro
alijs

alijs uiuis, & mortuis & pro peccatis eorum seipsum in cruce obtulit Deo patri, Nos autem nihil aliud, quam quod ille fecit, facere debemus, ut dictum est supra ex Cypriano.

N Integrum Sacramentum secundum rei ueritatem etiam sub una specie continetur, nempe totus Christus, qui sub utralibet specie integer est, non confusus nec diuisus. Quicumque igitur ab Ecclesia ad sectam aliquam transeunt propter externa signa utriusque speciei, ij colunt culicem, & Camelum deglutiunt, Indigne enim fumentes in schismate, & discordia hoc unitatis, & pacis sacramentum, Iudicium sibi mandicant, & bibunt, eosque se faciunt corporis, & sanguis domini, & impie rebellant matri suæ, Ecclesiæ, eique crimē erroris, & impietatis calumniose impingunt.

O Nunquam consentiemus nouæ tot sectarum doctrinæ quæ tam multa religionis nostræ bona criminatur, & abolere conatur & sibi ipsi adhuc nusquam constat.

P Non mutamus Christi institutionem in substantialibus, Eā enim integerrime obseruamus, & retinemus in missarum solennijs. Et habemus autores antiquos qui asserunt Christum quosque in Emaus sub una specie duos communicasse discipulos, Quod & tota obseruat Ecclesia circa Infirmos, quibus extra missā semper sub una specie porrectum est hoc Sacramentum, Cæterum in accidentalibus licet utique mutare quædam Christi instituta, Verbi gratia, Christus post cænam dedit, nos damus ante prandium, Christus dedit in Azymo, Græci, & Orientales dant in fermentato, Christus in cæna nullis dedit laicis, sed tantum discipulis, Nos etiam laicis & mulieribus damus, Circa alia quoque Sacramenta multa obseruat, & addit Ecclesia quæ Christum obseruasse aut fecisse non legimus, Vnde dicebat Paulus 1. Cor. 11. Cætera cum uenero disponam.

Q Plena quidem periculi sunt hæc postrema tempora, non sane propter missas aut propter cultum sanctorum aut propter ceslibatum, sed propter harum rerum abolitionem per introductas sectas, Nec cessabunt pericula, & ira Dei nisi restituantur Ecclesijs tam multa prisçæ religionis bona. Deus non irridetur Gal. 6.

In scriptum Protestantium Nonum

I. VIII. Scriptum.

DE CAELIBATU.

A Vtor libri satis grauius queritur de uitijs quae ^A lex de caelibatu peperit, & optat emendationem, sed deliberationi, et auctoritati gubernatorum permittit, ut de modo emendationis deliberent, an sit concedendum coniugium, an canones ueteres aut noui seruandi sint, interim modeste significat quid uelit, optamus autem, & nos ut gubernatorum auctoritate consulatur tot hominum saluti, & tollatur ex Ecclesia lex iniusta, quae est fons abominandae turpitudinis.

Paulus ^B uocat prohibitionem coniugij doctrinam demonitorum, hoc dictum satis comprobatur euentus, sunt enim in conspectu flagitia orta ex hac lege sed in nouissimo iudicio magis apparebit, quantam ruinam Diabolus hac lege traxerit in Ecclesia, quanta animarum agmina perdidit. Vera est enim uox caelestis, fornicatores, adulteri etc. non possidebunt regnum Dei.

Extant autem satis multa scripta nostrorum, in quibus perspicue ostendimus, legem de caelibatu pugnare cum iure diuino, & naturali, quare cum Deo magis obtemperandum sit quam hominibus, recte faciunt idonei coniugio, quod malunt pie in Coniugio uiuere quam in caelibatu periculose aut turpiter.

Paulus uult esse presbyterum ^C maritum, est autem Apostolica uox longe ante ferenda omnibus traditionibus humanis, ideo oramus ut ex Ecclesia tollatur haec iniusta, et pernitiola lex de caelibatu.

Prima esse cura in Ecclesia debet ^D recte constituendi ministerij Euangelij. Vt igitur possint haberi Idonei, p̄ij, & docti ministri, sentimus non esse impediendum ministerium ullis iniustis uinculis, sit liberum eligere Idoneos tum maritos tum coelibes, sit liberum caelib electo etiam postea ducere uxorem, est enim praeceptum generale, uitandae scortationis causa habeat unusquisque uxorem suam, Quod uero de uoto obijcitur, copiose alibi respondimus, nec Synodi ueteres adeo ^B duræ fuerunt ijs qui contra uotum contrahebant ut recentia decreta, sed regula est certa, uotum contra mandatum Dei factum, irritum esse, Cui autem uotum calibatus pugnet cum mandatis diuinis in hijs qui non sunt Idonei ad calibatum, sentimus nec sacerdotum nec monachorum uoto impediri coniugium, Praeterea in ^F utroque uoto multæ hærent superstitiosæ opinioniones, quæ non exiguas tenebras induxerunt doctrinæ de iustitia fidei, & de ueris cultibus.

Romanus Pontifex ^G Syritius, cū præciperet Hispanis sacerdotibus ut uxores dimitterent, citat hoc testimonium, qui in carne sunt Deo placere non possunt, siue per inscitiam siue per superstitionem detorsit hoc dictum ad Coniugium, certe exemplo ipso confirmauit prauas opinioniones. Porro cum uoto impliciti sunt superstitiosi cultus, certum est ex secundo mandato decalogi tale uotum non placere Deo.

Cum enim dicitur, non usurpes nomen Dei uane, uetat etiam se inuocari per uitiosos cultus, ideo ^H uota superstitiosa irrita sunt, qualia sunt, si calibatus existimetur opus excellens propter quod fiat Deus placatior homini, si coniugium putetur aut non placere Deo, aut uix placere, aut uitæ genus polluens sacerdotes, aut administrationem Sacramen-

In scriptum Protestantium Nonum

cramentorum, cum scriptum sit, omnia munda mundis.
Sed de hac tota causa referimus nos ad ¹ cætera nostra scripta de coniugio, & de uotis monachorum, quorum uitæ genus ut fuit hactenus, quam multum habeat errorum alibi declarauimus, quod cum ita sit renouari eos errores aut stabiliri nollemus, & cum in multis locis ^K desint stipendia pastoribus Ecclesiarum, & docentibus literas ac scholasticis pauperibus, necessitas publice postulat præcipue illis ex redditibus monasteriorum cõsuli, nemo militat suis stipendijs inquit Paulus, & hæc opes datæ sunt Ecclesijs ad conseruationem ministerij, et literarum, ideo hinc stipendia sumantur, ut Ecclesiæ ministros habeant, & doctores ac pauperes scholastici alij possint.

A Lex de celibatu per se sancta, & bona est, & peperit in Ecclesia uirtutes plurimas, & exempla sanctimonix in tot Milibus Monachorum, sacerdotum uirginumq; ueteris disciplinae. Quod autem nunc à multis non recte seruatur, non legis est culpa, sed prælatorum qui uitia non corrigunt, & crapulose uiuentium Clericorum qui ueterem disciplinam, & sobrietatem non custodiunt. Ipsa autem lex consentanea est scripturæ sacrae, Vbi dominus ait Leui. 11. sancti estote, quoniam & ergo sanctus sum, Et propheta Esa. 52. Mundamini qui fertis uasa Domini. Et Christus in Euan gelio, sunt Eunuchi qui seipso castrauerunt propter regnum cælorum.

B Paulus ipse celibatum sanctissime custodiuit, & uellet omnes esse, sicut ipse erat, Et aperte dicit, Qui uirginem suam matrimonio non iungit, melius facit, Et post Paulum tot sæculis fuerunt multi sanctissimi Episcopi, & sacerdotes alij celibes, quorum nullus celibatum dæmoniorum doctrinam uocauit neq; legem de celibatu reprobauit, Acerrime autem reprobauerunt eos qui à uoto celibatus ad coniugium transferunt, Quinetiam leges publicæ poenam Capitis statuerunt in eos qui sacras uirgines ducere aut corrumpere nefario ausu præsumerent, falsa sunt igitur quæ hic in contrarium afferuntur.

C Paulus nequaquam uult, presbyteri esse maritum, quia apere
te conse

te contrarium uult, dicens 1. Cor. 7. Volo autem omnes uos homines esse sicut meipsum, Ait quidem 1. Timo. 3. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris uirum. Sed per hæc uerba nequaquam imponit nubendi necessitatem presbyteris aut Episcopis, sed uult, ut nō sint Digami, Nam nec Timotheus nec Titus, quos ipse Episcopos ordinauit, mariti fuerunt, Nequiter autem aliter allegantur hic uerba Pauli quam textus habet, Quia ex Apostatis, & nouis concionatoribus plerique sunt, quibus hæc uerba Pauli, Esse unius uxoris uirum, ruborem & confusionem pariunt.

D. Optime nimirum constitutum fuit, Euangelij ministerium ab Apostolis, et eorum successoribus, quando maxime uiguit lex de celibatu, Nec eam sustulit usquam Paulus, Nec celibi permisit in ministerio uxorem ducere, sed contrarium dicit aperte 1. Tim. 5: Habentes (inquit) damnationem, quia primam fidem irritā fecerunt. Ante uotum quidem liberū est unicuique nubere, sed nō post.

E. Apud ueteres durior iniuncta est pœnitentia his qui contra uotum contraxerunt, quam iniungitur hodie, Vt est uidere in Hiero. Chryso. Ambro. &c. atque in Canonibus pœnitentialibus.

F. Non in uoto continentiae, sed in animis corruptorum hominum hærent superstitiosæ opiniones. Omnium autem superstitiosissima est opinio eorum, qui bona opera, etiam optime facta, dicunt esse peccata, sicut docet Lutherus.

G. Dictum Syriaci Papæ conforme est doctrinæ Pauli 1. Cor. 7. ubi ait, De uirginibus præceptum domini non habeo, consilium autem do. Existimo enim hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Si nupserit uirgo, non peccauit, Tribulationem tamē carnis habebunt huiusmodi. Item, Volo autem uos sine sollicitudine esse, Qui sine uxore est, sollicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est.

H. Non sunt uota continentiae superstitiosa, sed pia, quia per ea castrant se homines propter regnum cœlorum Mat. 19. & expeditiores fiunt ad seruendum Deo, sicut ait Apostolus. Mulier innupta, & uirgo cogitat quæ domini sunt, ut sit sancta corpore, & spiritu, Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat uiro. Et utique excellens opus est, in carne præter car-

In scriptum Philippi

Nem uiuere, & mortificare membra, ut liceat cū Paulo dicere. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Item, Viuo autem iam nō ego, uiuit uero in me Christus, Gal. 2. Item. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum uicijs, & concupiscentijs Gal. 5. I. Cætera eorum scripta nihilo sunt meliora aut ueriora istis, omnia carnem sapiunt, & spiritum extinguunt.

K Ante has sectas nouas neq; pastoribus, neq; scholarum rectoribus deerant stipendia, neq; penuria aut paucitas erat sacerdotū, & scholarium, sicut nunc est, & Dominus alebat omnes, Quanto plus dabat populus presbyteris, Monachisq; & scholaribus, tanto plus abundabat Dei benedictione in omnibus bonis, Nunc per sectas omnia in cōtrarium sunt mutata, apud quas modo non licet neq; sacerdotibus de altari uiuere, neq; Monachis, & pauperibus scholasticis a populo Eleemosynam petere, nec in Monasterijs uirginum, & Monachorum cultum Dei peragere. Ideo Deus iusto Iudicio pro prioribus bonis dat nobis omnia maledictionis incommoda, dicens per Esaiam, Ego dominus, & non est alter, faciens pacem, & creans malum. Et per Amos propheta, Ponam oculos meos super eos in malum, & non in bonum. Item si erit malum in ciuitate quod Dominus non fecerit. Nisi igitur conuersi fuerimus à nouitatibus istis pessimis, nunquam in bonum erunt oculi domini super nos.

IOHANNES COCHLÆVS

Pio lectori,

Post peractum colloquium, & post IX. exhibita scripta Protestantium, adiecit in æditione sua Philippus Melanchthon Decimum scriptum, cæteris multo prolixius, circa articulis de Pœnitentia, In quo inani (ut mihi uidetur) uerbositate prolixæ per sex folia differit de confessione, q; nō sit necessaria Delictorum enumeratio seu omnium seu paucorum, Et hanc conclusionem (quæ utiq; contraria est non solum auctoritati Ecclesiæ, Conciliorumq; & sanctorum patrum decretis, uerum etiam sacræ scripturæ, & rectæ rationi sensuq; communi) nullis alijs probationibus demonstrat aut præsidijs firmat, nisi hisce tribus rationibus à seipso excogitatis, & nulla prorsus auctoritate firmatis, Quarum prima est (inquit) q; hæc enumeratio existimatur esse cultus, &

Tres rationes Phil. cōtra delictorum enumerationem.

his & meritum remissionis, Secunda, quod dicitur postulari, ut possit
indici satisfactio, Tertia, quod lex de enumeratione adducit con-
scientias in dubitationem, quæ extinguit fidem, Hæc sunt eius ma-
chi næ uniuersæ, quibus Ecclesiam Dei, & tot sæculorum consue-
tudinem, & obseruationem presumit expugnare, Has in ludicos
uerbos extendit Syllogismos, In quibus ne unum quidem uerbū
uideas uel ex sacris literis uel ex sanctis patribus mutuatum, sed
mera sunt proprii capitis sui commenta.

Dicat igitur nobis, si potest, Quæ nam scriptura aut quis do-
ctorum dicat, eam enumerationem esse cultum, & meritum remis-
sionis, aut quis prohibeat indici satisfactionem, aut quis affirmet
delictorum enumeratione adduci conscientias indubitationem
quæ extinguit fidem. Ita ne satis est quod ipse sic dicit? O nouū
& nimis impudentem Pithagoram, qui sibi contra scripturam, &
omnes Ecclesiæ doctores credendum esse existimat, propter tam
aniles, & ex proprio capite cōfectas nugas, uerius quam rationes,
quæ neque in uerbo Dei neque in ulla alia legum, Canonum, Do-
ctorum, aut historiarum auctoritate sunt fundatæ, aut probabili
saltem ad homines persuasione munitæ.

Clarissima nobis sunt uerba Christi, quibus probatur, necessas Matth. 18.
nam esse in confessione delictorum enumerationem, Quæcunq; Ioh. 20.
alligaueritis (inquit) super terram, erunt ligata & in celo, et quæ-
cunq; solueritis &c. Item. Accipite spiritum sanctum, Quorum
remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis, retene-
ta sunt. Hæc ad discipulos suos dixit ipse Dominus, Dicat ergo
nobis Philippus, quomodo sacerdos possit aut debeat ligare aut
retinere peccata consentientium, si non sint ei per enumerationem
manifestata. Esto sane, quod possit soluere non enumerata, ea uide-
ret quæ non sponte reticentur, sed per obliuionem aut Inuicibile
ignorantiam (de qua Dauid ait Psal. 18. Delicta quis intelligit, ab
occultis meis munda me) à confitente omittuntur, In quibus mi-
sericordia superexalrat iudicium, Qua autem acquitare aut iustiti-
a poterit ligare aut retinere peccata, de quibus nihil sibi constat.
Nihil sane de ijs constabit sacerdoti, nisi fuerint sibi per confessio-
nem enumerata, Homo enim est, non Deus, Ideo de occultis ius-
dicare neque debet neque potest. Scriptum est enim, Homo uidet ea
quæ patent, Dominus autem intuetur cor.

Repugnat item rectæ (ut dixi) rationi & sensui communi, ut 1. Reg. 16.

In scriptum Philippi

fiat confessio absq; delictorum enumeratione. Quid enim aliud est confiteri peccata quam enumerare aut commemorare atq; dicere peccata? Quærat saltem ex Grammaticis, Poeticus iste Theologus, quid sit confiteri peccata, Et an idem sit Confiteri peccata, & Petere absolutionem, Noui enim isti Euangelistæ, peruersi laicorum adultores, et sacerdotum osiores, docent populos suos, non confiteri peccata sacerdoti, sed absque enumeratione petere ab eo absolutionem. Non enim pro Iudice, qui inter lepram, & lepram, aut lepram, & non lepram discernat, sed pro ministro tantum habere uolunt sacerdotem, qui statim absq; omni inquisitione, contradictione, & recusatione, dare debeat absolutionem, siue sciat siue nesciat, à quibus peccator absolui perit, Perunt autem laicorum absolutionem Imperiose, absq; humilitate, quia utuntur sacerdotibus suis solummodo tanq; ministris, non tanq; Iudicibus.

Eccle. histo.
lib. 10. c. 2.
Eccle. triper
tita lib. 7. c.
8. et in Decre
tis dist. 67. c.
Valentinianus.

At longe modestius religiosiusq; docuit de sacerdotibus sentire Laicus ille decantatissimus, Constantinus Magnus, Cuius hæc sunt uerba ad Episcopos in Niceno Concilio, Deus uos constituit sacerdotes, & potestatem uobis dedit de nobis quoq; iudicandi, & ideo nos à uobis recte iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter uos expectatur iudicium. Sic & Valentinianus maior, post Iulianum Augustatam factus Imperator, ad Episcopos ita scripsit. Talem in pontificali constituite sede, Cui & nos, qui gubernamus Imperiū, sincere nostra capita submitramus, & eius monita, dum tanquam homines delinquimus, necessario ueluti curantis medicamina suscipiamus. Talia permulta de authoritate, & dignitate sacerdotum illi (quam isti laicorum assentatores, & Cleri hostes nefarie contemnunt, & uelut immundi porci conculcant) habentur passim in historijs, et in libris S. Patrum, præsertim Dionysij, Ignacij, Cypriani, Augustini &c. Hic breuitatis gratia duos tantum breues recitabo Canones, ex prima in Decretis de poenitentia distinctione, quorum prior S. Ambrosij, posterior S. Io. Chryso. est.

De poenitentia dist. 1. c.
Non potest
& c. perfecta

Non potest (inquit S. Ambro. In lib. de Paradiso) quisq; à peccato iustificari, nisi peccatum ante fuerit confessus, Item Iohannes os aureum sic habet. Perfecta poenitentia cogit peccatorem, omnia libenter sufferre, In corde enim contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas, hæc est fructifera poenitentia. Et adhuc multo clariora habent ambo isti S. Patres in hæc scriptis suis (sic &

cut & Grego. Nazanzenus) in quibus ex proposito tractant de dignitate sacerdotali, quam omni seculari potestati longe magis præferunt, quam plumbo præfertur aurum. Quis est autem Melanchthon, laicus iste Theologus, ut fide dignior uideri queat quàm Ambrosij aut Chrysostomus? Certe quàm nullius sint ponderis aut momenti Tres ratiunculæ eius, quas contra peccatorum enumerationem protulit, iam supradictum est, Breuitatis autem gratia ex tædiosa eius prolixitate paucos colligam articulos, per transcursum breuissime confutandos.

Puniat (inquit) Ecclesia flagitiosos excommunicatio^{ne} I. ne, acerbis contionibus, increpationibus pastorum. Coherceantur omnes metu ciuiliū legum, & pœnarum, Hi sunt nerui disciplinæ proprij.

Constat autem, longe plura esse in populo, et Clero peccata priuata, & occulte quam publice ac manifeste. Ecclesia autem et Magistratus solam publica & manifesta iudicant, & corripunt, Occulta autem, & priuata saluberrime commodissimeque corriguntur à sacerdotibus in confessione secreta. Corrigi autem ab eis non poterunt, nisi enumerentur, quia non possunt intueri corda hominum sicut Deus, sublata igitur enumeratione, tollitur maxima pars in populo salutaris disciplinæ.

Quanquam noster articulus talis est, ut & ad disciplinam proficit, & medeatur conscientijs. II.

Non prodest ad disciplinam, coelare uulnus, & teticere peccata priuata, & occulta, quorum multo plura sunt quam eorum quæ sunt publica, & manifesta. Nec medetur conscientijs quando recitentur, Norunt enim conscientia, se Deum offendisse, quantum cuncta occulta sint hominibus peccata, Nouit item recta ratio, nihil esse confessionem, quæ peccata non enumerat, Non potest eis igitur mederi sacerdos, cui uulnera studiose occultantur, Manent itaque conscientia coram Deo ligata, quia cæca est absolutio, ubi nescit sacerdos, an soluere an uero ligare debeat.

Dixerunt Aduersarij, enumerationem esse meritum remissionis. III.

Vbi hoc dixerunt & calumnia est, & friuola excusatio. Non enim dicimus ita, sed dicimus enumerationem esse ipsam confessionem,

In scriptum Philippi.

nem, Quod si peccata sint talia, ut retineantur potius quam remittantur, ex enumeratione id discernere poterit sacerdos. Clauis enim potestas non solum ad remissionem, sed etiam ad retentionem sese extendit, ut clarissime docent uerba Christi:

IIII. Sequitur perpetua dubitatio, si sentiendum est, enumerationem necessariam esse. Hęc dubitatio extinguit fidem.

Coc. Necessariam esse enumerationem, conuincunt uerba Christi de soluendo, & ligando, de remittendo & retinendo, quia sacerdos non intuetur cor, ut Deus, Non cognoscit igitur peccata, nisi enumerentur a confitente, nec quis confitens recte dicitur, qui nihil enumerat. Ad confessionem itaq; necessaria est enumeratio. Quod autem ait Philippus, sequi ex enumeratione perpetuam dubitationem quę extinguit fidem, Id nude absq; omni probatione dicit. Quod certe grauis est iniuria atq; calumnia in pios maiores nostros, et in omnes Catholicos, qui tot retro seculis in ritu confitendi enumeratione diligenter ac religiose sunt usi. Absit autem ut dicamus aut suspicemur eos talem inde habuisse dubitationem quę fidem extrinxerit, Quia omnes essent damnati, eo quod sine fide impossibile est placere Deo Heb. 11.

Calumnia
in Maiores
nostros.

V. In Ecclesijs nostris (inquit) nemo admittitur ad communionem, nisi prius exploratus, & absolutus sit a pastore seu Diacono. In eo colloquio multi petunt cōsilia etc.

Coc. Quomodo exploratus est qui peccata non enumerat? Cur colloquium potius quam Confessio dicitur? Nos autem de confessione, non de colloquio hic contendimus: Enumerationem enim delictorum ad confessionem, non ad colloquium, necessariam esse dicimus.

VI. Quamquam speciosa est oratio de disciplina, tamen hic cogitemus dictum Pauli, qui inquit, Humanas traditiones habere speciem sapientię.

Coc. Non contra confessionem, neq; contra Ecclesię traditiones, sed contra hæreticorum doctrinas dicit Paulus, Habentes quidē speciem pietatis, uirtutem autem eius abnegantes, Impia igitur & nequam est hæc contra enumerationem allegatio, qua pius Pauli sensus deprauatur, & peruertitur. Confessio autem seu delictorum enumeratio fundata est in uerbis Christi, ut dictū est supra.

Vulgare

De occultorum delictorum Confessione:

Vulgare argumentum est, In iudicio nemo potest absolui, nisi præcedat cognitio, Hic fit absolutio. Ergo necesse est præcedere cognitionem. Respondemus, Maiorem esse veram de iudicijs, non de ministerio, In quo absolvens non est iudex, sed habet mandatum, ut impertiat beneficium.

Abfoluere spectat utiq; ad potestatem Iudicis, Quisquis igitur a sacerdote absolutionem petit agnoscit se in conscientia sua reum, & agnoscit sacerdotem, cui constitetur, in foro conscientie pro iudice, Quemadmodum supra ex verbis magnorum Imperatorum Constantini Magni, & Valentiniani primi probatū est. Habet autē sacerdos Christi mandatum, non solum ad absolvendū, sed etiā ad ligandum, & ad retinendū peccata, Est igitur Iudex, quia potest soluere, et ligare, impertiri beneficiū absolutiōis, et irrogare ligamē retentionis. Fallit ergo lectores Philippus, qui Euangelij, & mandati Christi partem dicit, & partem tacet, dicit quidem de solutione, & remissione, tacet autem de ligatione, & retentione. Fraus est igitur in ea truncatione textus, & sacrilegium, auferens do alteram partem de uerbo Dei.

Coc.
Sacerdos in Confessione Iudex est.

Deus prohibuit onerari Ecclesiam traditionibus humanis, Vult cultus esse quos ipse tradidit, non quos excogitat humana superstitione. Propter has grauissimas causas dimittat Paulus de abrogatione legis.

VIII.

Multa est in his uerbis fraus, et improbū fallendi studiū. Certe oris confessio, et peccatorū enumeratio nō est humana superstitione sed diuina traditio, in uerbis Christi fundata, Et Ecclesie præcepta Synodorūq; Generaliū decreta, nō humane sed diuine potius sunt traditiones, autore spiritus sancto condita, qui cū Ecclesia manet inæternū, Non est igitur enumeratio delictorū ab humana superstitione excogitata, sed fundata (aut sepe dictū est) in uerbo Dei, Dicere autē legem (quam Petrus et Paulus fidelibus Christi imponi uerabant) humanā seu traditionē seu superstitionem, non leuis est blasphemia, contra totam scripturam, quæ testatur legē a Moyse diuina autoritate latā esse, Sūt et alia nō pauca in hoc decimo Philippi scripto, uerbosè ceteris superaddito, quæ iuste reprehēdi queant, Sed habenda est mihi nūc ratio breuitatis

Coc.
Blasphemia contra legē.

DECEM ET OCTO PROPOSITIONVM DE

Peccato reliquo in Renatis, Vuittenbergæ post Consuentum Vuormatiensem, anno a CHRISTO nato M. D. XLI. disputatarum Antithesis, per IOHANNEM COCHLÆVM.

I.

Multæ graues, & magnæ causæ sunt, quare necesse sit Philippus doceri Ecclesias, quod in renatis sit reliquum peccatum.

I.

In renatis non manet reliquum peccatum ullum proprie dictū, Cochlæus. sicut in mari rubro nullus Aegyptiorum reliquus remansit, fuit enimmersio illa figura Baptismi 1. Cor. 10. Aegyptij autem figura peccatorum.

II.

Nam qui fingunt renatos sine peccato esse, imaginantur eos legi Dei satisfacere, & hanc qualemcumque obedientiam esse legis impletionem.

II.

Renati infantes utiq; sine omni peccato sunt, & Innocentes tantum, quo usq; per usum rationis, liberum habentes arbitrium, ad malum declinant. In Infantia enim nesciunt boni, & mali distinctionem. Deut. 1. Adulti quoq; qui renati sunt, per gratiam Dei, possunt legi Dei satisfacere, & sine peccato mortali esse.

III.

Ita amittitur discrimen inter iustitiam Philosophicam, & iustitiam fidei, & obscuratur doctrina de iustitia fidei. Deniq; horribili caligine obruitur Euangelium.

In XVIII. Propositiones de Peccato

III.

Cochlæus. Iustitia fidei non excludit obedientiam legis, sed requirit eam, Iustitia enim fidei non est sine charitate, Qui autem Christum diligit, mandata eius seruat. Iohan. 14. Euangelium igitur obseruatione mandatorum Dei non obscuratur, nec obruitur, sed illustratur potius, & adimpletur. Math. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine.

III.

Philippus. Ac ne quid erroris sit in appellationibus, primum definitio peccatum, esse defectum, aut inclinationem, aut actionem in uoluntate, aut uiribus obtemperantibus, pugnantem cum lege Dei, offendentem Deum, seu promerentem iram Dei, & aternas pœnas, nisi fuerit facta remissio seu condonatio. Hæc est uera, & perspicua definitio peccati.

III.

Cochlæus. Peccatum proprie dictum recte definitur ab Augustino, quod sit dictum, factum aut cogitatum contra legem Dei, Concupiscentia autem, quæ remanet in carne, si ei uoluntas non consenserit, non est dictum, factum aut cogitatum contra legem Dei, ergo nõ est proprie peccatum.

V.

Philippus. Manent autem in renatis, caligo in mente, quæ parit delirationes de Deo horribiles, & in uoluntate defectus timoris, & amoris erga Deum, & multi uiciosi impetus. Manet & contumacia inferiorum uirium, quas uoluntas, ut debet ret, regere non potest, nec ipsæ obtemperant. Sed fertur ea quis auriga, nec audit currus habenas.

V.

Cochlæus. Caligo in mente, quæ remanet in renatis, etsi defectus est, non est tamen proprie peccatum, nisi uoluntati nostræ placeat, si cur placet illis, qui dicunt. Nolite nobis aspicere ea, quæ res cta sunt. Esa. 30. Si autem displicet nobis ille defectus, & placet nobis lumen fidei, caligo illa, & ignorantia multarum rerum etiam coelestium, animæ salutem non impedit, quia non est ignorantia

rancia affectata. De qua dicitur 1. Cor. 14. Si quis ignorat ignorabitur.

VI.

Nec ociosa est hæc naturæ prauitas, sed assidue parit *Philippus*, uiciosos motus, dubitationes, diffidentiam, carnalem securitatem, amorem, & admirationem sui, admittit illecebras inconcessas &c.

VI.

Ersi fomes peccati, qui remanet renatis, non est ociosus, sed parit *Cochlæus*, rit motus uiciosos, Illi tamen motus non sunt per se peccata, nisi ratio, aut uoluntas in eos consenserit. Si autem resistat, magis ad meritū, & ad uirtutis exercitium profunt, quā q̄ noceat salutī, aut q̄ imputentur ad reatum, sicut dictum est Paulo Apostolo. Virtus in Infirmirate perficitur. Et uincenti huiusmodi motus promittitur in Apocalypsi, corona, manna absconditum, & nomen nouum.

VII:

Hæc mala, hoc est, ipsa naturæ prauitas, & motus inde *Philippus*, orti etiam in renatis, sunt sua natura peccata, etiam si condonantur renatis.

VII.

Eiusmodi motus non sunt sua natura peccata in renatis, sed si *Cochlæus*, unt peccata proprie dicta ex consensu uoluntatis illis accedente, Resistente autem uoluntate, ac preualente, ac regnante in nobis spiritu parit ea pugna, qua tentationibus carnis resistitur, uirtutē, temperantiæq̄ meritum. Est enim egregia laudabilisq̄ uirtus. In carne præter carnem uiuere, & in mortali ac corruptibili corpore angelicam ducere uitam.

VIII.

Magnes est lapis trahens ferrum nisi impediatur. Si alio *Philippus*, fuerit tinctus, non trahit ferrum, & tamen Natura Magnetis manet.

VIII.

aa ij Sicut

In XVIII. Propositiones de Peccato

Cochlæus. Sicut Magnes alio tinctus non trahit ferrum. Ita caro per Spiritum mortificata, non trahit peccatum, licet per peccatum originale deprauata ad peccatum inclinet, atque etiam peccatum pariat, si regnet ac preualeat, Vbi autem prædominatur Spiritus, et recta ratio, motus carnis non inducunt culpam, aut reatum, quia iniustis insunt, & non sunt uoluntarij. Omne autem peccatum proprie dictum in renatis uoluntarium est, teste Aug.

IX.

Philippus. Ita recte, & plane loquuntur prophetæ, et Apostoli, cum iustis tribuunt peccatum. Nam peccatum est quod pugnat, cum lege Dei, offendit Deum, seu meretur iram Dei, & æternas poenas, nisi fuerit remissum.

IX.

Cochlæus. In iustis est quidem aliquod peccatum ueniale, quia nemo in hac mortali uita adeo perfectus est, ut nunquam peccet. Sic ergo motus fornicis, si eis non resistit Spiritus, sunt uenialia peccata, dummodo in eos uoluntas non consentit, Si autem consentiat eis uoluntas, fiunt peccata mortalia, & ex iustis iniustos faciunt. Iuxta illud Iacobi. 1. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, Peccatum uero cum consummatum fuerit generat mortem.

X.

Philippus. Manet natura peccati, etiamsi remissio accedit, qua iam tollitur reatus, hoc est, Deus irasci desinit, & obligationem ad poenam æternam aufert.

X.

Cochlæus. Aliud est caro peccati, aliud ipsum peccatum. In renatis igitur remanet quidem natura carnis, sed non natura peccati, quia peccatum baptismo tollitur, & expulsa peccati culpa, infunditur per Sacramentum, & operationem Spiritus S. gratia. Nemo autem potest simul, & semel esse in gratia Dei, & in ira Dei, seu in peccato, quod meretur iram Dei, & æternas pœnas, Non igitur remanet in renatis natura talis peccati.

XI.

Philippus. Hæc faciliora, & planiora sunt, quàm quæ ab alijs de materiali, & formali hoc loco dicuntur.

XI.

XI.

Longe clarius expriment Ecclesie doctores, & uim peccati Cochlearia. Originalis, & uirtutem baptismi, dum docent per baptismum tolli formale illius peccati, id est culpam. Remanere autem materiale peccati, id est, fomitem seu carnis concupiscentiam quam, faciunt noui doctores, qui nouo modo contendunt in renatis remanere naturam peccati, sed non impurari, Quid enim aliud est natura peccati quam culpa, aut reatus? Tollitur autem culpa per baptismum, Ideo natura peccati non remanet in renatis.

XII.

Sed ne de uocabulo uideantur rixari, illud defendimus, Philippus. Reliquam in renatis in mente caliginem, in uoluntate, & appetitu sensituo contumaciam seu concupiscentiam, ut uocant, non esse quiddam indifferens, aut poenam tantum, sed quiddam pugnans cum lege Dei, de quo fide petere, & amplecti condonationem debemus, sicut inquit Augustinus. Manet infirmitas, de qua petendum est, Dimitte nobis debita nostra.

XII:

Caligo in mente, et concupiscentia in uoluntate, & appetitu sensituo, quae remanet in renatis, non pugnat cum lege Dei, nisi uoluntas in eam consentiat, Ideo non est peccatum per sese, pro quo petenda sit condonatio, quia in ipso baptismo iam facta est omnis peccati condonatio plena, & perfecta. Itaque quando petimus, dimitti nobis debita nostra, non remanentem concupiscentiam, sed uenialia peccata per eam in nobis nata dimitti petimus. Ipsa enim manet semper in hoc mortali corpore, peccata autem dimissa transeunt.

XIII.

Quotidie cum incipis precationem ad Deum, obstrepit Philippus. agnitio propriae indignitatis, Hic fatendum est, haec mala esse peccata, & credendum, quod propter filium Dei uere placeamus Deo, & exaudiamur, non propter nostram dignitatem.

In XVIII. Propositiones de Peccato

XIII.

Cochlæus. Agnitio propriæ indignitatis non est peccatum, sed salutariæ pœnitentiæ exordium, & uenię imperamentum, sicut ait Dauid, Psalm. 31. Dixi confitebor aduerlum me iniustitiam meam domino &c. Credimus ergo nobis propter Christum remitti peccata nostra, & per eum nobis placari Deum ac preces nostras exaudiri, sed ita si egerimus pœnitentiam. Ait enim ipse Dominus Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Quod autem non semper exaudiuntur preces nostrę, non in Christo sed in nobis defectus, & culpa est, sicut scriptum est. Esa. 59. Iniquitates uestre diuiserunt inter uos, & Deum uestrum.

XIII.

Philippus. Hęc exercitia ignorant, qui tantum pœnam, & indifferens esse concupiscentiam putant.

XIII.

Cochlæus. Quamuis autem concupiscentia remouens in renatis non sit proprie peccatum, sed pœna peccati, quia tamen inclinatur ad peccandum, adeo ut etiam magnus ille Apostolus Paulus ter Dominum rogauerit, ut discederet ab ipso stimulus carnis suę, angelus Sathanę, qui eum colaphizabat, Nos merito aduersus hunc hostem nostrum domesticum, & intrinsecum uigilare debemus, ne nos in peccati uoraginem precipitet, Non enim frustra ait Dominus. Quod uobis dico, omnibus dico, uigilate Mar. 13.

XV.

Philippus. Vocamus autem concupiscentiam, non appetitiones ipsas, aut storgas conditas a Deo, sed deprauationem.

XV.

Cochlæus. Concupiscentia igitur, quę non peccatum per se sed pœna peccati in renatis recte dicitur, deprauatio quędam est, corruptę naturę ad malum inclinans, cui per uoluntatem resistendum est, ne concipiat pariatq; peccatum, quia prauum est cor hominis, & ad malum ab Adoleſcentia usq; prouum Gen. 8.

XVI.

XVI.

Inuocatio in dubitatione, hoc est cum dubitat mens, an *Philippus*.
Deus tibi inuocanti sit propitius est Academica, & impia
inuocatio, non est cultus Dei.

XVI.

Inuocatio, in qua dubitatur an Deus sit Inuocanti propitius, *Cochlearius*.
non est Academica nec impia, sed humilis ac Deo accepta pro-
pria indignitatis agnitio. In sacris literis approbata Iohel. 2. &
Jonæ 3. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, Et Dan. 4. For-
sitam ignoscat Deus delictis tuis. Licet igitur nos dubitare, an sit
nobis Deus propitius, si enim non dubitamus eum nobis propi-
cium iam esse, & iram suam à nobis auertisse, antequam oramus,
ut quid oramus ut sit propitius nobis, dicentes in lætania, Propi-
cius esto, parce nobis Domine? Hæc tamen dubitatio non est ex
parte Dei sed ex parte nostri, qui peccatis nostris iram Dei incur-
rimus.

XVII.

Nam in Inuocatione semper oportet per mediatorem *Philippus*.
Christum petere, & fide statuere, quod Deus sit tibi inuocā-
ti propitius, ac uelit inuocari, & quod preces non sint irris-
ta, etiam si euentus in periculis corporum alias aliter gub-
bernat.

XVII.

Non licet quidem dubitare de mediatore Christo neq; de bono *Cochlearius*.
nitate, & misericordia Dei, sed de nobis ipsis. Nescit enim homo,
utrum amore an odio dignus sit Eccl. 9. Ait itaq; propheta Esa.
59. Ecce non est abbreviata manus Domini ut saluare neque-
at &c.

XVIII.

Certo tamen agens pœnitentiam statuere debet se fide *Philippus*.
accipere propria Euangelij beneficia, quæ nominatim ius-
sit Deus peti, & expectari, uidelicet remissionem peccato-
rum, iustificationem, & uitam æternam, iuxta illud, Qui
confidit in dominum, non confundetur.

XVIII.

In XVIII. Propositiones de Peccato

XVIII.

Cochlæus.

Inuocans igitur Deum peccator, per Christum sibi ignosci peccatus, proculdubio ueniam consequitur, si pœnitentiam egerit, ut oportet: Si autem sola fide, reiectis, omissis, aut contemptis operibus pœnitentiæ, ueniam consequi præsumpserit, Dicens cū operario iniquitatis, & cum fatuis uirginibus, Domine Domine, aperi nobis, merito timere debet illud Domini responsum, Nescio uos Math. 7. & 25.

Propositionum

PROPOSITIO^s
NUM VIGINTI VNVS DE

Differentia promissionum Legis, & Euangelij, et
de fide iustificante, Vuitenbergæ. Anno Do-
mini M. D. XLV, disputatarum, An-
tithelis per IOHANNEM
COCHLÆVM.

I.

Discernendæ sunt promissiones additæ legi, et illa, quæ Philippus.
est Euangelij propria, uidelicet promissio reconcilia-
tionis propter filium Dei.

I.

Non est necessaria noua ista inter promissiones legis, & Euan- Cochlæus.
gelij distinctio. Omnem enim Dei promissionem ueram esse oportet,
quia non est Deus quasi homo ut mentiatur. Num. 23. Reconciliatio
autem in lege quoq; , sicut & in Euangelio, per fidem in filium
Dei facta est, sicut scriptum est Apoc. 13. Liber uitæ agni, qui
occisus est ab origine mundi.

II.

Paulus ait promissionem Euangelij propriam, gratuitam, Philippus.
et fide accipiendam esse, Rom. iiii. Ideo ex fide gratis, ut firma
sit promissio.

II.

Non solum promissio, sed & comminatio fide accipienda est, Cochlæus.
Non enim minus credendum est huic comminationi, Qui mala
egerunt, procedent in resurrectionem iudicij, Quam huic promissioni,
Et procedent qui bona egerunt in resurrectionem uitæ Io-
han. 5.

III.

Cum accipi promissionem fide oporteat, fides necessaria Philippus.

bb rio

In XXI. Propositiones de fide
rio significat assentiri illi promissioni, & cum dubitatione
pugnat.

III.

Cochleus. Neq; de promissione neq; de comminatione Dei dubitare licet
Christiano, sed firmiter credendum est omni uerbo Dei, quod Deus
us mentiri non potest.

IIII.

Philippus. Ergo impie obruunt Euangelium, qui semper iubent du-
bitare, an Deo placeamus, & docent eam dubitationem
non esse peccatum.

IIII.

Cochleus. Aliud est dubitare de promissione Dei, aliud de uita hominis an
Deo placeat, Dubitare sane de promissione Dei semper peccatum est,
Dubitare autem de seipso, aut de uita sua, an Deo placeat, non est
peccatum. Paulus. n. qui longe perfectior erat q; nos sumus, dixit
(ut uir timoratus ac minime presumptuosus, aut in se confidens)
Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. 1. Cor. 4.

V.

Philippus. Hac dubitatione filius Dei contumelia afficitur, quia que-
ritur reconciliatio non propter filium Dei, sed propter di-
gnitatem propriam.

V.

Cochleus. Tali de seipso dubitatione homo neq; obruit Euangelium neq;
contumelia filium Dei afficit. Quia scriptum est Prouer. 18. Beas-
tus homo qui semper est pauidus. Ideo recte ac pie dixit Dauid.
Ne intres in iudicium cum seruo tuo domine, quia non iustifica-
bitur in conspectu tuo omnis uiuens. Psal. 142. Qui autem de seip-
so praesumit, & in se confidit, quod Deo placeat, is redarguitur in
Euangelio cum Phariseo illo, qui Deo gratias agebat, quod non
esset sicut caeteri hominum. Luc. 18.

VI.

Philippus. Et ambigenti animo excutitur consolatio. Et corrumpit
praecipuos Dei cultus dubitatio.

VI.

VI.

Ambigenti de se ipso an Deo placeat, non deest Euangelica cōsolatio. Math. 7. petite, & dabitur uobis, Quærite, & inuenietis. Pulsate & aperietur uobis. Et Math. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos. Præsumptio autem de se ipso corrumpit uerum Dei cultum, & maxime reprehenditur à Christo, ut dictum est, & à Psalmista Psal. 9. Non est Deus in conspectu eius, Inquinatæ sunt uix illius in omni tempore, Et Psal. 11. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, Quis noster dominus est.

VII.

Nam Inuocatio dubitantis, an Deo curæ sit, an placeat Deo, an audiantur suæ preces, est Ethnica inuocatio, & nihil differt ab inuocatione, quam recitat Verg. An te genitor cum fulmina torques, Nec quicquam horremus.

VII.

Inuocatio dubitantis de se ipso, an Deo placeat, non est Ethnica, sed pia ac Christiana, per quam orant ac desyderant sancti placere Deo, sicut ait Dauid Psal. 57. Ut placeam coram Deo in lumine uiuentium. Cæterum dubitare, an Deo curæ simus, & an preces nostras audiat non licet Christiano, scimus enim nos Deo curæ esse, & omnia audire quæ dicimus. Et non dicimus, sicut dicunt non recte aliqui, Quid enim nouit Deus? & quasi per caliginē iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat Iob. 22.

VIII.

Dubitatio parit contemptum, aut odium Dei. Hæc sunt peccata, quæ ut Paulus ait, per legem existunt.

VIII.

De deo dubitare non licet Christiano, nec lex de Deo dubitare docet, falsum est igitur quod dubitationes de Deo sint peccata, quæ per legem existunt, Neque hoc usquam Paulus dicit.

IX.

Recte Iacobus inquit, petat in fide non hæsitans.

In XXI. Propositiones de fide

IX.

Cochlæus. Recte quidem docet S. Iacobus, petere fide non hæsitando, Deus enim omnia potest dare, quæ petimus modo iusta, & rationalis sit petitio nostra, Veruntamen de nobis semper dubitare licet, an digni simus, ut preces nostræ exaudiantur a Deo, & an preces nostræ recte fiant, Ait enim Apostolus Ro. 8. Nam quid oremus sicut oportet, nescimus, Fides igitur firma, & nõ hæsitans, in Deum, non in hominem, aut in hominis dignitatem esse debet, Ait enim Dauid Psal. 18. Delicta quis intelligit?

X.

Philippus. Vult Deus sibi hunc honorem tribui, quod uere propter filium suum nos recipiat, respiciat, et audiat preces nostras. Sic uult inuocari, non ut inuocant Xenophon, aut Cicero, seu Academicus, quales nos esse uolunt, qui iubent dubitare.

X.

Cochlæus. Hunc utiq; Deo honorem nos tribuere oportet, quod sit ueris in promissionibus suis, nobis propter filium suum, aut de filio suo factis, Ideo inuocari debet a nobis firma fide, quod omnes promissiones suas præstare possit sicut credidit Abraham, non confuderat emortuum corpus suum, & emortuam uulvam Saræ, Deo sibi filium promittente Ro. 4. atq; etiam uelit, si non sit ex parte nostri obex, aut Impedimentum. Xenophon autem, & Cicero etq; Gentiles, de Christo filio Dei uiui nihil sciuerunt. Aut si de eo audierunt, non tamen crediderunt in eum, Ideo iniquissime comparantur nobis, qui in Christum credimus.

XI.

Philippus. Tenendum est dictum Iohannis, qui non credit Deo, mendacem eum facit, Ergo non credens promissioni Euan-gelii, non tribuit Deo laudem ueritatis.

XI.

Cochlæus. Deo in omnibus promissionibus suis, similiter & in comminationibus credendum est, sicut confirmat Dauid Psal. 144. dicens, fidelis Dominus in omnibus uerbis suis. Et Paulus 2. Tim. 2. Ille (inquit) fidelis permanet, & seipsum negare non potest. Improbabilis est igitur calumnia in Catholicos, dicere in eos, quod promissioni

Antitheses Io. Cochlaei.

fioni Euangelij non credant. Non enim essent Christiani nisi crederent Christo promittenti.

XII.

Quoties incipis dicere precationem, quoties inuocas Deum Philippus. um in omnibus negocijs, initio cogita, & propicius esse tibi Deum, & certo audiri tuas preces propter filium Dei. Sicut inquit ipse. Quicquid petieritis in nomine meo &c.

XII.

Non oportet orantem, aut Inuocantem initio cogitare, propicius sibi esse Deum. Si enim ante poenitentiam, & ante Inuocationem nobis propicius esset, non diceremus. Domine ne in furore tuo arguas. Nec opus esset dicere, Propicius esto, Parce nobis Domine, sed potius diceremus, propicius es, & parcis nobis Domine, Credendum tamen firmiter est illud uerbum Christi. Quicquid petieritis in nomine meo &c. sed sanam huius dicti intelligentiam ab August. à Beda, et ab alijs Ecclesiæ Doctoribus petere debemus, non à nouarum sectarum ducibus. Cochlaeus.

XIII.

Nisi prae luceat hæc fides in inuocatione, precatio est inanis. Philippus.

XIII.

Non fuit inanis precatio sacerdotum plorantium inter uestibulum, & altare atque dicentium, Parce Domine, parce populo tuo, licet propheta diceret. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus &c. Iohel. 2. Neque item inanis fuit precatio Niniuitarum in Ieiunio, sacco & Cinere: licet diceretur eis similiter, Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, Ionæ 3. Solus enim Christus secure dixit Ioh. 11. Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam, quia semper me audis, hoc est, exaudis, At nemo aliorum sibi hoc arrogare potest priuilegium. Cochlaeus.

XIII.

In hoc exercitio disces ueram esse propositionem, prope priore loquendo. Sola fide coram Deo iusti, id est accepti seu reconciliati sumus. Philippus.

In XXI. Propositiones de fide

XIII.

Cochlæus. Hinc discis, non sola fide homines coram Deo iustos, idest, acceptos seu reconciliatos esse. Ait enim Apostolus 1. Cor. 13. si habuerero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil sum. Oportet igitur præuaticatores reuerti ad cor. Esa. 46. Et conuertere sibi cor nouum, & spiritum nouum, atq; ita demum reconciliari Deo. Ezech. 18.

XV.

Philippus. Et tamen uerissima est propositio, Reconciliatum necesse est habere inchoatam obedientiam spirituales, & iustitiam bonæ conscientie.

XV.

Cochlæus. Oportet quidem reconciliatum Deo, bene deinceps agere, sed ut reconcilietur peccator Deo, nõ sufficit sola fides, sed oportet ueniam à Deo precari, & pro delictis poenitentiam agere, sicut scriptum est 2. Machab. 1. Exaudiat orationes uestras Dominus, et reconcilietur uobis, & Ro. 2. Ignoras, quoniam benignitas Dei te ad poenitentiam adducit, secundum autem duritiam tuam, & impius poenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ &c. Nusquam autem scriptum habetur quod sola fide reconciliemur Deo.

XVI.

Philippus. Amissa iustitia bonæ conscientie, excutitur fides, & amittitur gratia, iuxta illud. Summa mandati dilectio ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta.

XVI.

Cochlæus. Fides non semper amittitur, amissa iustitia bonæ conscientie. Nisi enim peccator haberet fidem, & spem de remissione peccatorum per sacramentum poenitentie, non ageret poenitentiam, sed desperaret potius, sicut fecit Iudas Iscarioth, & impie diceret, sicut Cain dixit Gen. 4. Maior est iniquitas mea, q̄ ut ueniam merear. Potest igitur remanere fides, amissa per peccatum iustitia bonæ conscientie.

XVII.

Philippus. Vera est propositio, & in quarto modo dicēdi per se. Sola uoluntate uolumus, etiamsi uoluntas nunq̄ est sola, sed semper per

per cum intellectu coniuncta. Ita uera est propositio. Sola fide sumus iusti, idest, accepti, etiamsi fides nunquam est Sola.

XVII.

Et si sola uoluntate uolumus, non tamen hinc sequitur, nos solummodo fide iustos esse, Bene quidem sequitur quod sola fide credamus formaliter, sicut sola uoluntate uolumus. Sed sicut non sola uoluntate, ita nec sola fide iustificamur, sed ultra uoluntatem, & fidem requiruntur etiam opera poenitentiae, & gratia sacramentorum.

XVIII.

Nec tamen de uerbis litigamus. Rem retinere cupimus, Philippus, ut intelligant bonae mentes se habere condonationem, & placere Deo propter filium ipsius, fide, non propter legem, seu propriam uirtutum dignitatem.

XVIII.

Admittimus quidem, fide nos reconciliari Deo, sed non sola fide. Nam sicut sine fide, ita & sine charitate Deo placere non possumus. Et arbor quae fructum non parit, excidetur, & in ignem mittetur. Math. 7.

XIX.

Nec dubium est, hunc esse consensum Propheticae, & Apostolicae scripturae. Sicut & Petrus in actis affirmat.

XIX.

Neque prophetarum, aut Apostolorum ullus, neque in actis Petrus praedicat, nos sola fide iustificari, exclusis spe charitatis, & bonis operibus atque Sacramentorum gratia, & applicatione, sicut praedicant nunc plurimi, qui errant, & in errorem male credulos mittunt, quos a bonis operibus solius fidei praedicatione auocant.

XX.

Ideo detestanda est aduersariorum rabies, & pertinacia, qui damnant has sententias de fide, ac insuper iubent dubitare, & uocabulum fidei deprauant, quo non aliud intelligunt, nisi professionem hystoriae de Christo.

XX:

In XXI. Propositiones de fide

Cochlæus. Sententia hæc, quod sola fides iustificet, damnata est iam olim à S. Iacobo atq; etiam à S. Petro, uti affirmat S. Aug. Recte igitur, & à Ro. Pont. & à Ro. Imperatore his temporibus damnatur, tum quia secundum se falsa est, tum quia populum scandalizat, & à bonis operibus auerit.

XXI.

Philippus. Non est Synecdoche cum dicitur fide iustificamur, sed proprie sic dicitur, et fides significat fiduciam misericordię promissæ propter filium Dei. Hæc fides intuetur promissionem, Sicut Paulus Ro. iiii. docuit.

XXI.

Cochlæus. Non opus est fingere Synecdochen, quando dicitur nos fide iustificari. Id enim nemo impugnat, Id unum rejicitur, nos sola fide iustificari, Licet enim fides intueatur promissionem, Nulla tamen promissio dicit, nos sola fide iustificari. Nec significat fides proprie fiduciam. Tum quia fiducia ad spem pertinet, fides autem, & spes sunt uirtutes distinctæ 1. Cor. 13. Tum quia Paulus inter fidem, & fiduciam discernit expressis uerbis 1. Tim. 3. Vbi ait. Qui bene ministrauerint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in fide quæ est in Christo Iesu.

Compendium

9
COMPENDIUM
SUMMARIUM SEPTEM

Viarum, Præparatoriarum, ad ueram ac Sta-
bilem concordiam in fide, & Religio-
ne per colloquium asse-
quendam.

SUMMA PRIMAE AD
concordiam *Via.*

T quatuor Ciuitates, quæ Ces. Maieſtati exhibuerunt Augustæ ſpecialeſ fidei ſue Confessionem, Principum Confessionem in quibusdam contrariam, declarent ſe ante congreſſum, an ſuam reſciant, & principum Confessionem per omnia adhareant, nec ne. Atq; ut earum Concionatores, qui contra Lutherū Marpurgi diſputarunt, & publice ſcripſerunt atq; prædicauerunt, reuocent ſuas opinionones, In quibus Luthero contrarij fuerunt, ſi nunc cum illo ſentiunt uere, Nam & Lutherus idipſum ab eis, tanquā neceſſarium, petijt Anno 1536.

Dux diuersæ
ſe Confessio-
nes.

Inter hos
Bucerus q̄
unus fuit.

SUMMA VIÆ II.

Vt Confessionis proteſtantium Defenſores, ante Colloq̄uium ineundum, reuocent ſua ſcripta, quæcunq; Confessionem contraria uidentur, quia cōtraria ſimul ſtare non poſſunt, contraria.

Compendium Summarium septem Viarum.

sunt. Exempla referuntur ex Lutheri, & Melanchthonis libris contra Tres primos Confessionis articulos, In primo namq; Nicenam synodum approbat Confessio, Illi eam res probant. Lutherus de Homouiso, Philippus de poenitentię satisfactionib;. In secundo de peccato Originali, Quod Confessio dicit uere peccatum in ijs qui non renascuntur per baptismum Lutherus in baptizatis quoq; uere peccatum esse asserit, et in pueris post baptismũ remanere, Philippus tollit differentiam inter Originale, & Actuale peccatum.

In tertio articulo ait Confessio. In Christo esse duas naturas, diuinam & humanam, in unitate Personæ inseparabiliter coniunctas. Illi eas separant. Lutherus in Euchariſtia, quam dicit tutius non adorari quam adorari, Philippus in cruce, sic enim ait, In Christo igitur subrahente se diuinitate non flagrauit Charitas. Item. Apostolus facit, & patris, & Christi mentionem, ut significet, non tam Christum esse deum quam per Christum omnia donari.

SVMMARVIAE III.

Complures alij, sunt articuli, extra confessionem, In quibus a nobis discordant.

VT de multis alijs articulis Lutheranae doctrinae, qui in confessione non habentur, priusq; ad colloquium confideatur, interrogentur protestantes, utrum eos pro res uocatis, & damnatis haberi uelint, qui plerumq; magis contrarij nobis atq; intolerabiles sunt q̄ ij articuli 28. qui continentur in confessione, sunt praeterea multo plures, non solũ diuersorum Suermerorum, sed etiam ipsius Lutheri, unde exempli gratia recitatur sex, quos posuit contra Ro. Imperium & secularem potestatem, Sex contra sacramenta, & sex cõtra Ceremonias Ecclesiae, frustra igitur fieret cõcordia super cõfessionis articulis, si pmaneret in reliquis discordia.

Summa

SVMMA VIÆ IIII.

VT absq; noua per scripturas, & rationes disputatione pro damnatis habeantur omnes articuli, quicunq; in confessione, & Apologia consonant ijs articulis, qui ab Ecclesia iam olim damnati reperiuntur in antiquis hæreticis, Sicut & protestantes ipsi in sua confessione mox in primo articulo suo damnant, & recte quidem, antiquos hereticos, qui de Trinitate non recte senserunt. Verbi gratia, Manicheos, Valentinianos, Arianos &c. Recitantur itaq; propositiones Tres ex Confessione, quæ iam olim in alijs hereticis damnatæ fuerunt, Ideo non est nunc opus noua contra eas disputatione.

Dogmata quædam in antiquis hæreticis damnata.

*SVMMA VIÆ V. AD
concordandum.*

VT pars aduersa ratam habeat concordiam in ijs articulis, qui Augustæ per colloquium inter septem, & septem personas habitum, concordati fuerunt, Sic enim possent alij quoq; articuli facilius citiusq; ad concordiam redigi, fuerunt autem ibi plene concordati XVI. Articuli Confessionis, Cunq; in totum non sint nisi XXVIII. Articuli, restarent tantum XII. de quibus plene concordandum esset. Nam & in ijs multa dicta ad concordiam redacta fuerunt. Verbi gratia, Circa XII. articulum concesserunt Tres esse partes pœnitentiæ, Contritionem Confessionem, & satisfactionem, Discordia autem remansit circa satisfactionem in hoc solum, quod negabant eam esse

Vt articuli Augustæ concordati, ratificentur.

Compendium Summarium septem Viarum.

necessariam quo ad remissionem poenæ peccati. Et circa Art. XXI. admiserunt, quod Angeli, & sancti in cœlo pro nobis intercedunt, & orant, quodq; Ecclesia eorum commemoraciones, & festa recte celebret &c. Item circa Art. XXII. suo scripto declararunt, quod non damnent eos qui sub una tantum specie communicarunt, aut hodie ad huc communicant, Neq; existiment eos peccare qui sub una tantum specie communicant. Si ergo non libenter permanent in discordia, ratificent prius concordata, aut reddat causam, quare ea nolint ratificare. Honestum est enim ut quod semel placuit, firmum constanter habeatur.

SUMMA VIÆ VI. DE Triplici Exemplarium Variatione.

Triplicem in
Cōfessionis
exemplariis
bus discordia.

VT antequam consideatur ad colloquium, Aduersarij reddant causas, quare tripliciter uariauerint exemplaria Confessionis suæ. In plarissq; enim articulis aliter habet Exemplar Originale, quod Cæs. Maiestatî exhibitum fuit Augustæ, aliter exemplar anno 31. excusum, Aliter itē Exemplar nouissime anno 40. excusum Vuittenbergæ, Declaratur hoc circa Tres articulos, scilicet De peccato originali, De Baptismo, & de Eucharistia. Verbi gratia. Primum de Eucharistia sic ait, de cœna domini sic docetur, quod uerum corpus, & sanguis Christi, ueraciter sub specie panis, & Vini in cœna præsens sit. Secundum uero sic. De cœna domini docent, quod cum pane, & Vino uere exhibeantur corpus, & sanguis Christi. Ecce in primo dicitur, sub specie panis & uini. In secundo de hoc tacetur, In tertio dicitur, Cum pane et Vino. Quomodo poterit igitur uera

era et constans concordia constitui, ubi sic discordant exemplaria, super quibus colloquendum est:

SVMMMA VIÆ VII. QVI.

*bus utendum sit in colloquio armis
spiritualibus.*

VT æqualia, & certa utriq; parti arma spiritualia, quibus in colloquio utantur, a presidentibus præscribantur, Cumq; protestantes in sua Confessione, & Apologia non solum sacram scripturam, uerum etiam Canones Conciliorum, & sanctorum patrum dicta nobis obiecerint, ut nobis similiter liceat, iplis talia uicissim obijcere, Quandoquidem Lutherus primus, & præcipuus huius discordiæ author, Varias super ijs protulit sententiâs, Aliquando enim ijs omnibus plurimum tribuit authoritatis. Aliquando autem omnem eis abrogat authoritatem. Etenim contra schem Episcopi Misnensis scribens ait, Impium ac blasphemum esse, Conciliorum authoritati ac potestati detrahere. Et in resolutionibus suis ait sic, Authoritati Papali in omnibus cum reuerentia cedendum est. Alibi autem longe aliter scripsit ac prædicauit. Nam & sacris literis alicubi parum defulit. Ita enim dixit in quodam sermone. Moses nihil ad nos pertinet.

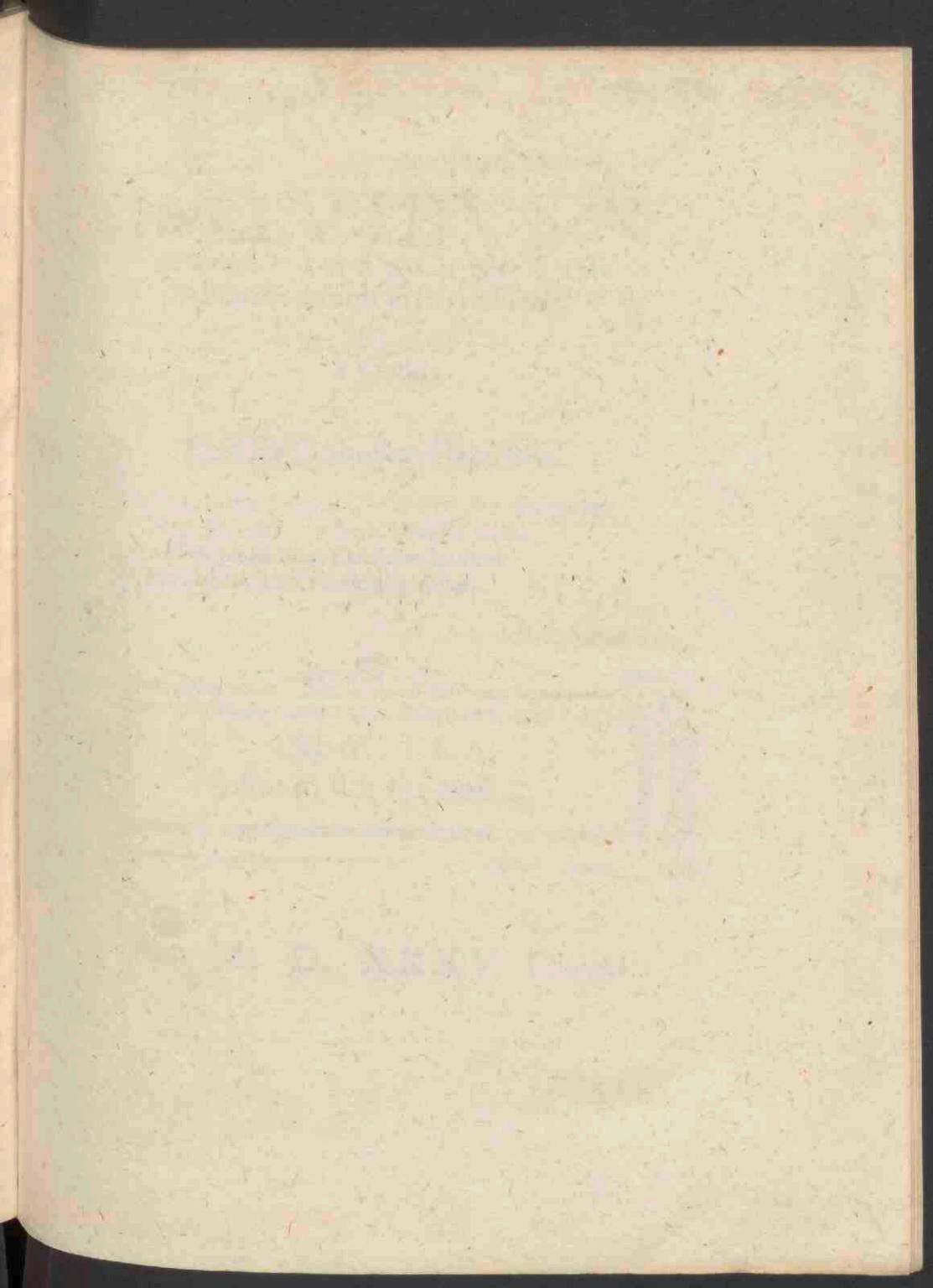
Aequalia arma utriq; parti concedenda.

Ego Mosen non accipio, Et X. præcepta ad nos non pertinent, Non enim nos sed solos Iudæos ex Aegypto eduxit, Nullus ergo apex in Mose ad nos pertinet. De Euangelijs quoq; uarie censuit. Repudiavit enim eam opinionem, quod Quatuor duntaxat sint Euangelia, et Quatuor

Compendium Summarium septem Viarum.

Euangelistæ. Præcepit quoq; ne quis ex Euangelio librum legis, aut doctrinæ faciat, sicut hæctenus factum est, De Concilij deniq; & de sanctorum patrum dictis itidem absurdam plerumq; protulit sententiam, Dixit enim alicubi, quod hoc Euangelium, Attendite a falsis prophetis, funditus evertat Papatum, & omnia Concilia. Publicauit insuper 30. Propositiones contra Conciliorum auctoritatem.

Nihil igitur certi per colloquium statui poterit, nisi certa prius decernantur arma spiritualia, quibus utraq; pars ex æquo utatur.

OCN 8939574